

КЕЛІСІМ ЭЛЕМІ

МИР И СОГЛАСИЕ | PEACE AND ACCORD

№3 | 2023

Один день из жизни
Генерального Секретаря
Мусульманского Совета
Старейшин
МОХАМЕД АБДЕЛЬ САЛАМА

20-летие Съезда лидеров
мировых и традиционных
религий

“A unique experience of Republic of Kazakhstan”: Article of the Director General of Islamic Research Institute of International Islamic University of Islamabad Dr. Muhammad Zia-Ul-Haq

СОБСТВЕННИК:

Некоммерческое Акционерное Общество
«Центр Н.Назарбаева по развитию
межконфессионального и
межцивилизационного диалога»

Свидетельство о постановке на учет
периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания
№ KZ47VPY00066113 от 10.03.2023 г.

ВЫДАНО:

Комитет информации Министерства
информации и общественного развития
Республики Казахстан

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР:

Б. Сарсенбаев

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

А. Серикбаева

АВТОРЫ ВЫПУСКА:

Б. Сарсенбаев, Д. Есенова, С. Мухамедкали,
А. Серикбаева, Н. Өрғара, Г. Арипбаев,
Д. Кожахметов, А. Куанышев, М. Құдайберген.

АДРЕС:

Республика Казахстан, г. Астана,
ул. Тәуелсіздік, 57,
Дворец Мира и Согласия, 5 этаж

ЭЛЕКТРОННАЯ ВЕРСИЯ:

religions-congress.org

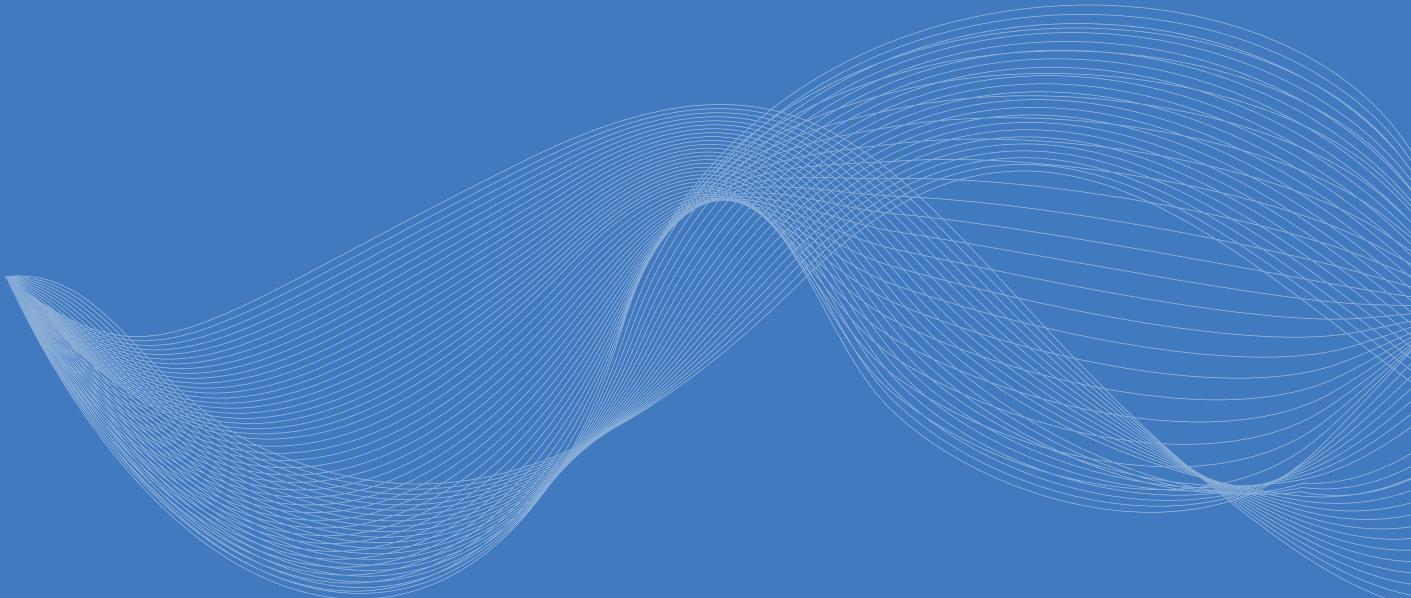

КЕЛІСІМ ЭЛЕМІ

МИР И СОГЛАСИЕ

PEACE AND ACCORD

№3 | 2023

МАЗМҰНЫ/ СОДЕРЖАНИЕ/ CONTENTS

1

АЛҒЫСӨЗ/

Приветственное слово/ Foreword

8

2

ОРТАЛЫҚТЫҢ ҚЫЗМЕТІ ТУРАЛЫ/

О деятельности Центра/ Center's activities

9

N.Nazarbayev Center shared Kazakhstani experience of
interfaith and intercivilizational development in India

9

Н.Назарбаев орталығы Грузияда өткен «Дін және заң
үстемдігі» халықаралық конференциясына қатысты

12

Центр Н.Назарбаева организовал международную
конференцию «Добрососедство культур в XXI веке стран
Центральной Азии»

14

Н.Назарбаев орталығында БАҚ өкілдері мен блогерлерге
арналған оқыту семинары өтті

17

N.Nazarbayev Center signed Memorandum of Cooperation
with NGO «Religions for Peace»

19

3

ТҮЛІФА/

Персона/ Person

20

Генеральный Секретарь Мусульманского Совета
Старейшин Мохамед Абдель Салам

20

4

VII СЪЕЗДІҢ МАҢЫЗДЫ МЕССЕДЖДЕРІ/ Важные месседжи VII Съезда/ Important messages of the VII Congress

24

Цитаты участников секционного заседания VII Съезда на тему: «Вклад религиозных лидеров и политиков в продвижение глобального межрелигиозного диалога и мира, противодействие экстремизму, радикализму и терроризму»

24

Министр вакуфов Арабской Республики Египет Мухаммед Мухтар Джума

24

Заместитель министра по делам религий Малайзии Датук Ахмад Марзук Шаари

25

Председатель Совета улемов исламского центра Республики Таджикистан муфтий Сайдмукаррам Абдукурдизода

25

Генеральный секретарь Всемирной ассамблеи сближения исламских мазхабов Ходжатул-Ислам Вал-Муслемин Хамид Хуалил Шахриари

26

Бывший исполнительный Генеральный директор ЮНЕСКО, политический и общественный деятель Республики Болгария Ирина Бокова

26

Президент и основатель Фонда обмена и сотрудничества цивилизаций Имам Мохамад Башар Арафат

27

Главный исполнительный директор НПО «Национальная комиссия в поддержку еврейских общин Евразии» Марк Левин

28

Президент Исламского религиозного сообщества «COREIS» Имам Яхья Серджио Яхе Паллавичини

28

Директор Секретариата и религиозных традиционных миротворцев (NRTR) Мухаммед Эльсаноуси

29

5

САРАПТАМАЛЫҚ ПІКІР/ Экспертное мнение/ Expert opinion

30

Dr. Muhammad Zia-Ul-Haq «Achieving peaceful co-existence through recognition of religious diversity: a unique experience of Republic of Kazakhstan»	30
Ulisses Riedel «Changing the world and the human mentality: the impact of the Congress of leaders of world and traditional religions in Kazakhstan on the search for world peace»	33
Rudraksha Sakrikar «Let noble thoughts come to us from all the sides»	35
Н.Мухамбеталина «Во имя мира и гармонии»	36
М.Раманкулов «Әлемдік және дәстүрлі діндер лидерлері съезінің маңыздылығы»	39

6

ӘЛЕМДЕГІ ОҚИҒАЛАР/ О событиях в мире/ World' events

41

Президент Құран өртеу актілерін сынға алды	41
ОИС выпустила резолюцию, осуждающую надругательство над Кораном	41
Pope Francis commends UAE's role in spreading peace and tolerance	42
Католики Вьетнама приветствуют соглашение между Святым Престолом и Ханоем	42
Second Malaysian Cardinal increases regional body's tally	43
Church of England votes to bring back 'Defrocking' as punishment for clergy	43
Greek Island of Kos gets a synagogue after 80 years	44
В Бухаре откроется первый в мире музей Джадидизма	45
В Узбекистане намерены запретить носить одежду, закрывающую лицо	45

7

АНАЛИТИКА/
Аналитика/ Analytics

46

Religious pluralities, inclusive modernities, and sustainable development 46

Духовное воспитание молодежи: как обстоит ситуация в Казахстане 48

Казахстанская модель светского образа жизни 50

Еуропадағы мұсылмандар: Италия еліне шолу 51

Religion more important to faithful in US than those in UK 54

Is the future of the church to be found in Africa? 55

8

ДІНАРАЛЫҚ ДИАЛОГ ПРИНЦИПТЕРІ/
Принципы межрелигиозного диалога/
Principles of inter-religious dialogue

57

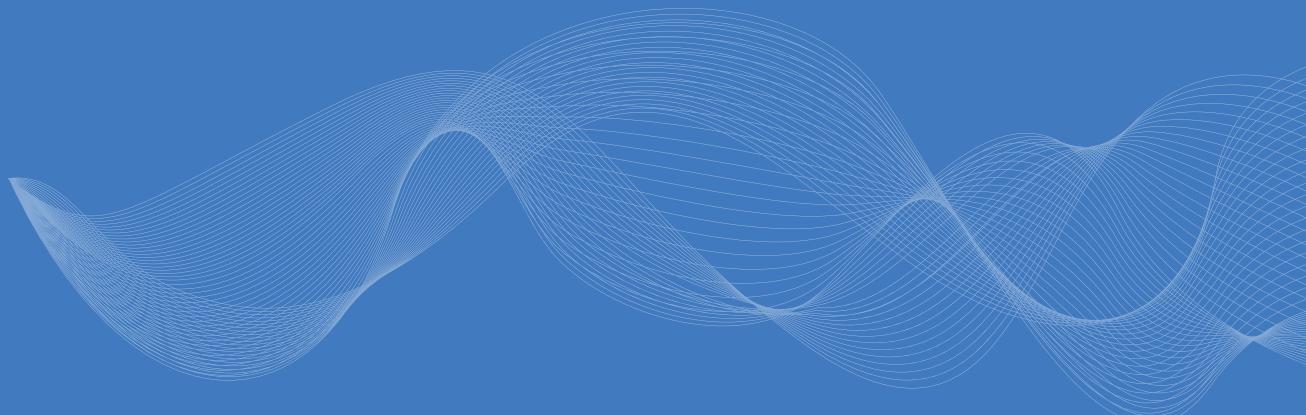
9

ДӘСТҮР ЖӘНЕ ДІН/
Традиции и религия/ Traditions and religion

59

Сұндеттеу 59

Тұсай кесер 60

ҚҰТТЫҚТАУ СӨЗІ/ FOREWORD

«Уважаемые читатели!

Я рад приветствовать Вас на страницах ежеквартального корпоративного онлайн-журнала «Келісім әлемі».

В третьем выпуске вниманию читателей представлены важные месседжи участников VII Съезда лидеров мировых и традиционных религий и членов его Секретариата, авторские статьи участников заседаний институтов Съезда, партнеров Центра, экспертов в сфере религии, а также актуальные аналитические и информационные материалы.

В этом году мы отмечаем 20-летие Съезда лидеров мировых и традиционных религий, который занимает в мировом сообществе особую

нишу по укреплению принципов согласия, толерантности и взаимопонимания.

Следует отметить, что в фокусе деятельности Центра на сегодняшний день - проведение ряда мероприятий по подготовке и организации юбилейного XXI заседания Секретариата Съезда, а также продвижение идей, целей и задач VII Съезда лидеров мировых и традиционных религий и его Декларации на международном уровне.

Надеюсь, что наш журнал станет для вас надежным источником информации и именно в этом издании каждый читатель найдет для себя что-то новое, полезное и увлекательное.

**Председатель Правления Центра Н. Назарбаева
по развитию межконфессионального и
межцивилизационного диалога
Б. Сарсенбаев**

ОРТАЛЫҚТЫҢ ҚЫЗМЕТІ ТУРАЛЫ/ CENTER'S ACTIVITIES

N.NAZARBAYEV CENTER SHARED KAZAKHSTANI EXPERIENCE OF INTERFAITH AND INTERCIVILIZATIONAL DEVELOPMENT IN INDIA

From August 7 to 9 2023, the Chairman of the Board of the N. Nazarbayev Center for Development of Interfaith and Intercivilization Dialogue B.Sarsenbayev visited Republic of India during his working trip.

Somaiya Vidyavihar University in collaboration with the Center successfully held an international round table «Significance of the 7th Congress of the Leaders of World and Traditional Religions and the Congress' Declaration» in Mumbai.

The round table was attended by Chancellor Somaiya Vidyavihar University and Leader of Hindu Delegation Shri Samir Somaiya, Chairman

of the Board of the N.Nazarbayev Center for Development of Interfaith and Intercivilization Dialogue H.E. Mr. Bulat Sarsenbayev, Deputy Head of the Mission of the Republic of Kazakhstan to the Republic of India H.E. Mr. Azat Serikbossynuly, Honorary Consul of the Republic of Kazakhstan in Gandhinagar (Gujarat, India) Mr. Dilip Chandan, General Secretary of the Temple of Understanding India Foundation and Representative of Baha'i Faith Dr. A. K. Merchant, Director of the Baha'i office in Kazakhstan Ms. Lyazzat Yangaliyeva, Representative of Buddhism Geshe Tenzin Lhabsum, Director of the Akshardham Centre for Research in the Field

of Social Harmony (India) Prof. Dr. Jayotindra Mukundrai Dave, Adviser to Baku International Multiculturalism Centre (Azerbaijan) Prof. Ayten Gahraman, Associate Professor of Middle East and South Asia Department of the Faculty of Oriental Studies at Al Farabi Kazakh National University Ms. Laura Yerekesheva and other representatives of religious associations and scientific communities.

Within the framework of the round table topical issues such as further strengthening of interreligious dialogue, the importance of the role of religious leaders in achieving sustainable development of the world, as well as popularization of the ideas of the VII Congress of Leaders of World and Traditional Religions and its Declaration on the international level were discussed.

In his speech, Mr. B.Sarsenbayev outlined the significant role of the VII Congress of the Leaders of World and Traditional Religions in strengthening religious tolerance and interfaith harmony, noting the historical significance of the Declaration of the VII Congress in the context of the development of geopolitical uncertainty. It was emphasized that «the Congress of the Leaders of World and Traditional Religions is a unique dialogue platform in the world community achieving mutual respect between religions and nationalities. This year we celebrate its 20th anniversary. The Congress clearly demonstrates that dialogue, mutual understanding and respect are a powerful force on the planet, ensuring harmony and security, well-being and peaceful coexistence of all cultural and religious

communities and peoples.»

In addition, the Chairman of the Board of the Center acquainted with the preparations for the upcoming anniversary XXI Session of the Secretariat of the Congress under the leadership of Chairman of the Senate of the Parliament of Kazakhstan Maulen Ashimbayev, which will be held on October 10-11 this year in Astana.

In turn, Chancellor Somaiya Vidyavihar University - Shri Samir Somaiya said «We are honoured to have

participated in the 7th Congress of the Leaders of World and Traditional Religions in Astana, Kazakhstan. The conference emphasized the importance of interfaith dialogue in strengthening India-Kazakhstan relations and promoting peace and harmony worldwide. It is our collective responsibility to preserve and cherish the values of our diverse traditions for the betterment of humanity».

In his speech, the counselor of the

Embassy of the Republic of Kazakhstan in India H.E. Mr. Azat Serikbossynuly indicated that «Kazakhstan's commitment to fostering interfaith harmony and unity stands as a shining example for the world. With over 130 ethnic groups living peacefully, we prioritize the preservation of languages, cultures, and equal opportunities for all faiths. Our support for the search for universal reference points in world religions demonstrates the significance we place on global dialogue. Kazakhstan remains dedicated to promoting peace and cooperation among civilizations, cultures, and religions worldwide. The Republic of Kazakhstan demonstrates a positive example of national and interfaith consensus, being a clear proof that everyone benefits from peace, but only a few from

war and conflict»

In general, the participants of the event emphasized the key role of the dialogue platform of the Congress of the Leaders of World and Traditional Religions in the search for universal guidelines among various religious beliefs, as well as the importance of decision-making by spiritual leaders on topical issues of our time.

In addition, during the working trip, the Chairman of the Board of the Center B.Sarsenbayev held a number of bilateral meetings with representatives of religious associations of India, in particular Jainism, Islam, Buddhism and Hinduism on further promotion of the ideas of the Congress of the Leaders of World and Traditional Religions.

<https://religions-congress.org/en/news/novosti/2226>

Н.НАЗАРБАЕВ ОРТАЛЫҒЫ ГРУЗИЯДА ӨТКЕН «ДІН ЖӘНЕ ЗАҢ ҮСТЕМДІГІ» ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯСЫНА ҚАТЫСТЫ

2023 жылдың 26-28 маусым аралығында Тбилиси қаласында Басқарма Төрағасы Болат Сәрсенбаев Грузияның Дін істері жөніндегі мемлекеттік агенттігі IGE (АҚШ) және «Жаңандық интеграция институты» үкіметтік емес ұйымымен бірлесіп ұйымдастырған «Дін және заң үстемдігі» халықаралық конференциясына қатысты.

Конференцияға Қазақстан, АҚШ, ҚХР, Ұлыбритания, Словакия, Чехия, Сингапур, Венгрия және Молдова елдерінің өкілдері қатысты.

Тбилисиге сапары барысында Басқарма Төрағасы Грузияның саяси және діни қайраткерлерімен бірқатар кездесулер өткізді.

Министрлер Кабинетінің ғимаратында Грузия Үкіметі Аппараты жаңындағы Дін істері жөніндегі мемлекеттік агенттіктің төрағасы Заза Вашакмадзе мырзамен кездесті. Кездесу барысында Мемлекеттік Агенттіктің Басшысы Б.Сәрсенбаевты дін саласындағы мемлекеттік саясатпен, сондай-ақ, Грузияның кон-

фессияаралық диалогымен таныстыруды. Өз тарапынан Орталық Басқарма Төрағасы шақырғаны және қонақжайлышы үшін алғысын білдірді. Өткен жылы Әлемдік және дәстүрлі діндер лидерлерінің VII съезінің сәтті өткізу туралы, оның қорытындысы бойынша Декла-

рация қабылданғанын хабарлады, сондай-ақ Орталықтың жұмысы туралы мәлімдеді. Конференция алаңында Б.Сәрсенбаев пен Грузин православие шіркеуінің архиепископы Ефрем арасында кездесу өтті.

Архиепископ өткен жылы Астанада өткен VII съезді және съезд Декларациясын жоғары бағалады. Төраға Архиепископқа кездесуге мүмкіндік бергені үшін алғыс айтып, орталықтың жұмысымен таныстыруды.

Грузия Парламентінің ғимаратында Б.Сәрсенбаев Грузия парламентінің адам құқықтарын

қорғау және азаматтық интеграция комитетінің төрағасы Михаил Сарджвеладземен кездесті.

Халықаралық конференция қорытындысы бойынша Конфессиялардың және өркениетаралық диалогты дамыту жөніндегі Н.Назарбаев орталығы (Қазақстан Республикасы), Lyn Community - «Көршінді сүй» (АҚШ) қауымдастыры үшінne IRF - Діни бостандық жөніндегі халықаралық дөңгелек үстел Хатшылығы (АҚШ) арасында өзара түсіністік туралы үшжақты меморандумға қол қою салтанатты рәсімі өтті.

<https://religions-congress.org/kz/news/novosti/2176>

ЦЕНТР Н. НАЗАРБАЕВА ОРГАНИЗОВАЛ МЕЖДУНАРОДНУЮ КОНФЕРЕНЦИЮ «ДОБРОСОСЕДСТВО КУЛЬТУР В ХХI ВЕКЕ СТРАН ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ»

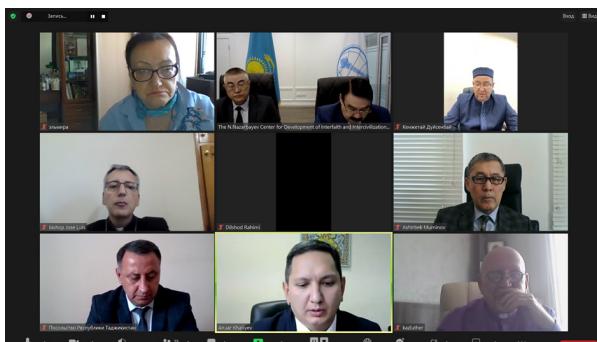

17 августа т.г. на площадке Центра Н.Назарбаева по развитию межконфессионального и межцивилизационного диалога прошла содержательная дискуссия представителей государственных органов и научно-исследовательских кругов Казахстана, Узбекистана, Таджикистана, Кыргызстана, Турции, Пакистана, а также международных организаций и зарубежных дипломатических миссий в рамках онлайн-конференции «Добрососедство культур в ХХI веке стран Центральной Азии».

Основной целью конференции является консолидация региональных усилий духовных лидеров - заинтересованных сторон в межконфессиональной сфере и сближении культур, а также активизация плодотворного партнерства стран Центральной Азии.

На мероприятии выступили Председатель Правления Центра Н.Назарбаева Б.Сарсенба-

ев, заместитель Председателя Комитета по делам религий МИОР РК А.Хатиев, Руководитель Центра изучения истории ислама, искусства и культуры при ОИС (IRCICA) проф. д-р Э.Кылыч, Муфтий и председатель Совета улемов Исламского центра Республики Таджикистан С.Абдулкодирзода, Генеральный директор Института по исследованию ислама Международного исламского университета Исламабада д-р Мухаммед Зия Уль-Хак, Советник Посольства Республики Таджикистан в РК С.Раджабов, заместитель Председателя Духовного Управления мусульман Узбекистана У.Гафуров, Председатель Конференции католических епископов Центральной Азии, епископ ординарий епархии Пресвятой Троицы в г.Алматы Епископ Хоше Луис Мумбиела Сиerra, Советник Председателя ДУМК РК К.Дүйсенбай, Специалист по вопросам социальных и гуманитарных наук Кластерного Бюро

ЮНЕСКО в Центральной Азии М.Байбеков, Начальник центра межрелигиозного диалога Болгарской исламской академии Э.Садыкова и другие эксперты.

В своем приветственном выступлении Б.Сарсенбаев обозначил весомую роль Съезда лидеров мировых и традиционных религий в укреплении религиозной толерантности и межцивилизационного диалога, а также подчеркнул, что «сегодня перед участниками конференции поставлена главная задача – общим стремлением способствовать превращению Центральной Азии в процветающий регион с сохранением культурного наследия».

Кроме того, Б.Сарсенбаев отметил, что в текущем году празднуется 20-летие Съезда – уникальной диалоговой площадки по достижению взаимного уважения между религиями и национальностями. В настоящее время ведется целенаправленная работа по подготовке и организации юбилейного XXI заседания Секретариата Съезда, которое состоится 10-11 октября т.г. в Астане под председательством Спикера Сената Парламента РК – Руководителя Секретариата Съезда лидеров мировых и традиционных религий М.Ашимбаева.

«Диалог – самый надежный способ укреп-

ить в регионе обстановку дружбы, взаимопонимания и стабильности. Тогда как сближение культур и народов возможно посредством объединения усилий наших стран на основе принципа общей заинтересованности», - подчеркнул Председатель Правления Центра Н.Назарбаев.

В свою очередь, заместитель Председателя Комитета по делам религий МИОР РК А.Хатиев отметил, что «в Казахстане уделяется большое внимание продвижению конструктивной политики в сфере культуры, языка, традиций, науки и образования, что является одним из ключевых факторов социально-экономического развития. Уверен, что и в дальнейшем все страны Центральной Азии останутся также колыбелью для мирного существования разных этносов и вероисповеданий».

В своем видеообращении, руководитель Центра изучения истории ислама, искусства и культуры при ОИС Э.Кылыч отметил, что «государства-члены Центральной Азии вносят совместный важный вклад в культурную сферу ОИС своим научным, художественным и архитектурным наследием, которое воплощает соседство их культур в рамках мировой цивилизации. Обладая таким наследием, страны Центральной Азии представляют собой один

из наиболее самобытных культурных регионов мира. Мы продолжим освещать работы исламских ученых и философов, коллекции книг и рукописей, художественное и архитектурное наследие посредством совместных проектов с их институтами».

Продолжая идею дальнейшего развития стран Центральной Азии в культурно-гуманитарной сфере, Директор Центра исламской цивилизации при Кабинете Министров Республики Узбекистан Ш.Миноваров, в своем выступлении подчеркнул, что «в последние годы отмечается особо динамичное и поступательное развитие добрососедских, дружественных и взаимовыгодных отношений между странами Центральной Азии. Выведение межрегионального многопланового сотрудничества на качественно новый уровень отвечает долгосрочным интересам наших братских народов, а также будет служить важным фактором в обеспечении мира, стабильности, безопасности и устойчивого развития в Центральной Азии».

В свою очередь, Генеральный директор Института по исследованию ислама Международного исламского университета Исламабада Мухаммед Зия Уль-Хак высоко оценил инициативу Казахстана по проведению Съезда лидеров мировых и традиционных религий и отметил историческую значимость Декларации VII Съезда, подчеркнув, что «форум, получивший широкое

признание международного сообщества, стал настоящей визитной карточкой Казахстана и свидетельства усилий по продвижению идеалов мира и согласия. Все эти вопросы чрезвычайно важны и неотложны для нашего мира. От их успешного решения зависит будущее нашего общества, мира и стабильности. Конгресс является интерактивной площадкой для представителей мировых религий».

В своем выступлении Председатель Совета улемов Исламского центра Республики Таджикистан Сайдмукаррам Абдукодирзода отметил, что «на данный момент главной задачей является интеграция, созидание, объединение во благо процветания всех народов и наций, а также выразил надежду, что позиция участников конференции по защите, сохранению и приумножению духовного и культурного наследия будет способствовать дальнейшему развитию международного сотрудничества на равноправной и взаимовыгодной основе».

В целом, следует отметить, что участники конференции пришли к общему мнению о важности обсуждения актуальных вопросов развития в сфере межконфессионального диалога, а также многостороннего взаимодействия и укрепления культурно-гуманитарных связей, в том числе внутрирегиональных между странами-участницами конференции.

<https://religions-congress.org/ru/news/novosti/2229>

Н.НАЗАРБАЕВ ОРТАЛЫҒЫНДА БАҚ ӨКІЛДЕРІ МЕН БЛОГЕРЛЕРГЕ АРНАЛҒАН ОҚЫТУ СЕМИНАРЫ ӨТТИ

Биыл 1 тамызда Конфессияаралық және өркениетаралық диалогты дамыту жөнінде-гі Н.Назарбаев орталығында БАҚ өкілдері мен блогерлерге арналған «Діни бағыттағы ақпараттық жұмыстың ерекшеліктері» тақырыбында оқыту семинары өтті.

Орталықтың Басқарма Төрағасы Болат Сәрсенбаев өз алғысөзінде еліміздің позитивті имиджін күшетту және жаңандық дінаралық диалог алаңының танымалдылығын арттыру, сондай-ақ, Әлемдік және дәстүрлі діндер көшбасшыларының съезін ақпарат алаңында кеңінен насиҳаттау үшін журналистер мен блогерлердің қолдауы аса маңызды екенін атап өтті.

Сонымен қатар, Б.Сәрсенбаев 2023 жылдың 10-11 қазанында өтетін съездің XXI мерейтойлық хатшылығына дайындықтың маңыздылығына тоқталды.

Семинарда ҚР АҚДМ Дін істері комитеті Интернет кеңестікте діни экстремизмнің алдын алууды үйлестіру басқармасы басшысы Ж. Долиев «Дін саласындағы негізгі ақпараттық

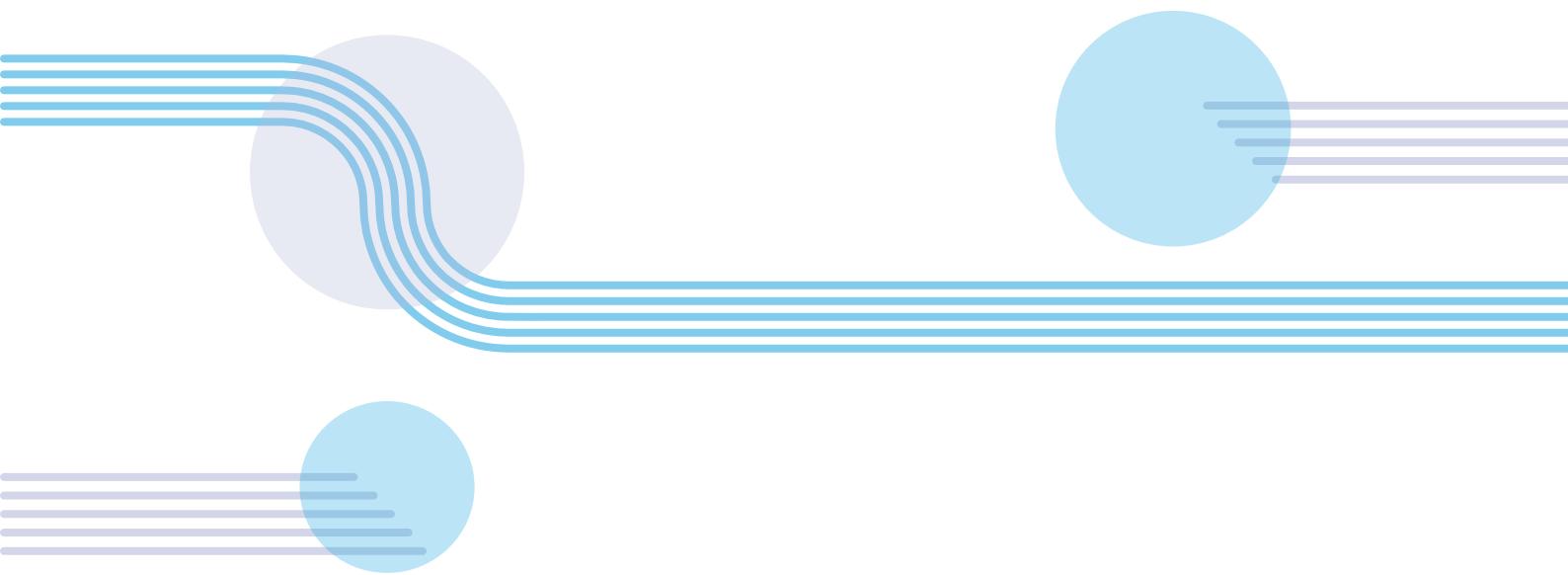

басымдықтар мен қағидаттар» тақырыбында, Орталықтың бас сарапшысы С.Әлімқұлова «Дін саласын бұқаралық ақпарат құралдарында жа-риялаудағы діни терминдерді қолдану ерек-шеліктері» тақырыбында, Діндерді зерттеу ор-

талығының журналисті А.Бейсембі «Бұқаралық ақпарат құралдарында діни ақпарат таратудың ерекшелігі» тақырыбында баяндама оқып, жур-налистердің сұрақтарына жауап берді.

<https://religions-congress.org/ru/news/novosti/2229>

N.NAZARBAYEV CENTER SIGNED MEMORANDUM OF COOPERATION WITH NGO «RELIGIONS FOR PEACE»

On September 7, 2023 a memorandum of understanding was signed between the Chairman of the Board of the N.Nazarbayev Center H.E. Mr. Bulat Sarsenbayev and the Associate Secretary General and Director of Programmes of the NGO «Religions for Peace» Ms. Deepika Singh.

This memorandum aims to strengthen the efforts of each organization to develop sustainable interreligious and interfaith cooperation, provides for the exchange of information, experience, the implementation of joint projects and activities, the organization of meetings, forums and conferences,

of mutual interest.

The Parties contribute to the development of mutual understanding between religious associations on the issues of the historical significance of the global platform of inter-confessional dialogue – the Congress of the Leaders of World and Traditional Religions.

In addition, the Chairman of the Board of the Center acquainted with the preparations for the upcoming anniversary XXI Session of the Secretariat of the Congress under the leadership of Chairman of the Senate of the Parliament of Kazakhstan Maulen Ashimbayev, which will be held on October 10-11 this year in Astana.

For reference: «Religion for Peace» was established in 1970. It is one of the world's largest pacifist globalist organizations headquartered in New York.

The aim of the organization is to promote respect for religious diversity and cooperation among religions and faiths. It has consultative status with UNESCO, UNICEF and the United Nations Economic and Social Council.

<https://religions-congress.org/en/news/novosti/2235>

JUDGE MOHAMED ABDELSALAM SECRETARY-GENERAL OF THE MUSLIM COUNCIL OF ELDERS

BIOGRAPHY

Judge Abdelsalam is the Secretary-General of the Muslim Council of Elders since March 2022, and the Secretary-General of the Zayed Award for Human Fraternity since its establishment in 2019. He is a member of Al-Azhar Center for Interreligious Dialogue and the Co-President of the Religions for Peace organization. Additionally, he has held the position of Secretary-General of the Higher Committee of Human Fraternity for a period of 4 years.

Judge Mohamed Abdelsalam dedicated his entire life to spreading and promoting the values of dialogue, tolerance, coexistence, and human fraternity. During his tenure as advisor

to His Eminence Dr. Ahmed Al-Tayeb, the Grand Imam of Al-Azhar, which lasted over 8 years, he played a significant role in organizing numerous international conferences and dialogue sessions between the East and the West. He also initiated the publishing of various documents by Al-Azhar that emphasize the values of peace, diversity, citizenship, and the respect and acceptance of others, spanning the period between 2011 and 2018.

Judge Abdelsalam also participated in the preparation of the historic 'Document on Human Fraternity', which was co-signed by His Eminence Dr. Ahmed Al-Tayeb, the Grand Imam of Al Azhar and Chairman of the Muslim Council of Elders alongside His Holiness Pope Francis, Pontiff of the Catholic Church, in Abu Dhabi on February 4, 2019. In recognition of his efforts in promoting tolerance and interfaith dialogue, His Holiness Pope Francis awarded him the papal knighthood 'Knight Commander with Star of the Order of Pius IX'. He holds the distinction of being the first Arab and Muslim to receive this prestigious honor from the head of the Catholic Church.

He has also received numerous honors and awards in recognition of his efforts to promote the values of dialogue, coexistence, and human fraternity. President Kassym-Jomart Tokayev of Kazakhstan bestowed upon him the 'Astana Medal' for his contributions to enhancing human fraternity and dialogue. In November 2022, the University of Humanities and Law (KAZGUU) in Kazakhstan conferred upon him an honorary professorship as an acknowledgment of his work

in advancing coexistence, dialogue, and human fraternity. Furthermore, in June 2023, he was awarded an honorary professorship by the National Eurasian University in Kazakhstan in recognition of his dedicated endeavors to spreading the values of tolerance and strengthening fraternity and

coexistence. Additionally, the Ministry of Interior of the United Arab Emirates presented him with the 'Community Service Medal' for his unwavering commitment and positive influence in enhancing security within communities.

Judge Abdelsalam participated in the preparation of the Egyptian Constitution as a member of the foundational committee for drafting and amending the Egyptian Constitution in 2012 and 2013. He was presented with the 'Medal of the Constitutional Court' by the President of the Supreme Constitutional Court of the Arab Republic of Egypt for his exemplary representation of the Egyptian judiciary throughout his service at Al-Azhar and his involvement in the Constitutional

Assembly.

Judge Mohamed Abdelsalam strongly believes in the pivotal role of religious leaders in addressing contemporary international challenges and promoting global peace. He exemplifies the role of a mentor and supporter for the youth, whom he regards as future leaders. He endeavors to do so by offering youth ample opportunities to articulate their constructive ideas and initiatives.

A DAY IN THE LIFE OF JUDGE MOHAMED ABDELSALAM...

I begin each day with prayer and supplication, beseeching God's blessings for the betterment of humanity and to eradicate all forms of evil, wars, and conflicts around the world. I also pray for universal peace among all people, regardless of their diversities and disparities.

Following this, I keep myself updated on significant global events. Witnessing the blossoming of the seeds of human fraternity in various parts of the world brings me immense

joy, as these winds of hope touch the lives of the vulnerable and oppressed.

My day begins early at the headquarters of the Muslim Council of Elders in Abu Dhabi, where I oversee the progress of projects and initiatives, ensuring their timely execution.

Participating in conferences, events, and insightful dialogue which are aimed at enhancing effective communication between followers of different religions and cultures, both in the East

and West, constitutes a vital part of my weekly schedule. This commitment emanates from the universal message of the Muslim Council of Elders, which strives to achieve peace within Muslim and non-Muslim societies by promoting the values of tolerance, coexistence, and human fraternity.

Another integral facet of my daily routine involves actively taking part in consistent and

meaningful interactions with global religious and humanitarian institutions for the purpose of countering extremism, confronting waves of racism and hate, and rectifying misconceptions. This is done with the hope of illuminating the true essence of religions, which inherently carry a message of peace rather than conflict.

During holidays and weekends, I dedicate some time to my family and young children and attentively listen to their aspirations and visions for the future. I derive substantial motivation from them to continue forging the path of human fraternity whilst also working towards a brighter future for both present and forthcoming generations. I also strive to exercise on a daily basis.

In addition, I make conscious efforts to chronicle my thoughts and testimonials regarding any inspiring events. In my book, 'The Pope and the Grand Imam: A Thorny Path', I vividly recounted the efforts of His Eminence the Grand Imam and His Holiness Pope Francis on the journey of human fraternity.

VII СЪЕЗДІҢ МАҢЫЗДЫ МЕССЕДЖДЕРІ/ IMPORTANT MESSAGES OF THE VII CONGRESS

В рамках VII Съезда лидеров мировых и традиционных религий обсуждалась тема:
«ВКЛАД РЕЛИГИОЗНЫХ ЛИДЕРОВ И ПОЛИТИКОВ В ПРОДВИЖЕНИЕ ГЛОБАЛЬНОГО МЕЖРЕЛИГИОЗНОГО ДИАЛОГА И МИРА, ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ ЭКСТРЕМИЗМУ, РАДИКАЛИЗМУ И ТЕРРОРИЗМУ».

Главное условие устойчивого и безопасного развития человечества - это использование механизмов эффективного взаимодействия религиозных и общественных организаций в противодействии экстремизму, радикализму и терроризму. Идея миротворческой и благотво-

рительной деятельности традиционных религий, как ответ на вызовы современного мира, была выдвинута духовными иерархами во время обсуждений в рамках данного секционного заседания.

Министр вакуфов Арабской Республики Египет МУХАММЕД МУХТАР ДЖУМА

Мирное сосуществование – это самая важная отправная точка, которая впоследствии поможет жить всем в мире, соблюдая все исторические и культурные особенности.

Иbn Рушд говорил: «Мы должны смотреть на то, что говорили другие и что они записали в своих книгах. Все, что соответствовало истине, мы принимали, радовались этому, благодарили за это. А о том, что не соответствовало истине, нас предупреждали и мы предупреждали, предостерегали и освобождали».

Кроме того, сотрудничество должно осуществляться в рамках взаимного уважения между нациями и народностями без попытки какой-либо стороны навязать другой стороне свое собственное мнение, свои ценности, образ жизни и свою субкультуру.

**Заместитель министра по делам религий Малайзии
ДАТУК АХМАД МАРЗУК ШААРИ**

Экстремизм и радикализм, особенно терроризм всегда были осуждаемы в исламских учениях и практиках. В конце концов, Малайзия всегда осуждает терроризм во всех его проявлениях. Этот мир нельзя превратить в мир для терроризма.

Пандемия показала, что нам нужно улучшить международное сотрудничество, а также многосторонность и жить одной семьей. Мировая семья должна стать более мирной и процветающей. Мы должны сплотиться и работать вместе. Мы должны жить в мире и только после этого у нас будет успех.

Председатель Совета улемов исламского центра Республики Таджикистан муфтий САИДМУКАРРАМ АБДУКОДИРЗОДА

Священная религия ислам – это религия добра и блага. Она никогда не призывает к несправедливости. Наоборот, ислам призывает людей к отклонению от экстремизма и радикализма. К сожалению, постулаты этой религии, призывающие к миру, используются неправильно для вовлечения молодежи и некоторых людей в ловушку экстремизма.

Сейчас мир разделился между интересами тех великих держав, которые стремятся властвовать в определенных регионах. Если это так, то мы можем преодолеть все эти проблемы за короткое время через наше сотрудничество и взаимодействие.

**Генеральный секретарь Всемирной ассамблеи сближения
исламских мазхабов ХОДЖАТУЛ-ИСЛАМ ВАЛ-МУСЛЕМИН ХАМИД
ХУАЛИЛ ШАХРИАРИ**

Очень важно уважать этнические разногласия. Это самый лучший способ для религиозных общин. Есть очень сильные моральные ценности в управлении, которые были также отмечены в книгах о лучшем управлении, о том, как мы должны справляться с нерелигиозными оппонентами. В этих ресурсах также указаны обсуждения для разницы, там же, где отмечается укрепление человеческой духовности и для тех, кто ищет правду.

Хочу отметить современных исследователей, которые упоминают «литературу разногласий» и написали полезные книги. В них даны очень хорошие указания для лидеров.

Давайте построим лучший мир, чем он был в прошлом, с помощью друг друга и будем жить мирно вместе.

**Бывший исполнительный Генеральный директор ЮНЕСКО,
политический и общественный деятель Республики Болгарии
ИРИНА БОКОВА**

Экстремисты сеют страх и раскол. Мы должны ответить навыками критического мышления, возможностями для гражданского участия, компетенциями для межкультурного диалога. Это должно начинаться как можно раньше, на школьных скамьях. Никто не рождается экстремистом, экстремистов создают, их подпитывают.

Знание собственной истории, культуры и наследия создают чувство сопричастности. Знание истории, культуры и наследия других людей создает чувство сопричастности и солидарности. На индивидуальном уровне это также требует новых навыков, что помогает людям, особенно молодежи развивать культуру мира и взаимопонимания в своих общинах, в

своих кварталах. Это не может произойти само по себе, только с помощью экономических и политических механизмов. Это требует времени и должно укорениться в благом управлении социальной интеграции и социальной справедливости. Для этого требуется уравнение прав и возможностей всех мужчин и женщин, чтобы найти свое место в обществе через качествен-

ное образование и достойную работу. На глобальном уровне это требует расширения диалога между культурами с уделением большего внимания тому, что объединяет все культуры и религии – уважению к человеческой жизни и благополучию, основанному на понимании нашей общей человечности

Президент и основатель Фонда обмена и сотрудничества цивилизаций ИМАМ МОХАМАД БАШАР АРАФАТ

Регулярные встречи и взаимодействие полезны для предоставления возможности поделиться тем, что у каждого на сердце и в уме, что позволяет всем заинтересованным сторонам оставаться на одной волне и укреплять общественную дипломатию в интересах миростроительства.

Эффективность возрастает, когда как политики, так и религиозные лидеры открыты для комментариев и конструктивной критики друг от друга. Это первый фактор.

Второй – это когда политики не используют религиозных лидеров только для того, чтобы сделать заявление или фетву, осуждающую тот или иной акт, в первую очередь без подготовки программы стратегического развития, которая помогает религиозным школам наблюдать, проживать и обсуждать глобальные вызовы и изменения сегодня.

Третье – обучение молодых выпускников, религиозных лидеров тому, как проповедовать мир и гармонию на местном и глобальном уровнях в эпоху социальных сетей

Главный исполнительный директор НПО «Национальная комиссия в поддержку еврейских общин Евразии» МАРК ЛЕВИН

Одним из важнейших компонентов борьбы с ненавистью и экстремизмом является образование. Вы уже слышали на протяжении двух дней о необходимости хорошего образования. Мы делаем это посредством партнерства между государственным и частным секторами для противодействия растущему влиянию экстремизма, актов терроризма и расширяющемуся распространению ненависти в социальных сетях.

Американская еврейская община, включая нашу организацию, добилась успеха в создании коалиций, которые могут совместно бороться с актами осквернения, словесными и физическими нападками. Это наиболее эффективно, когда межконфессиональные группы совместно выступают против этих инцидентов. Это касается и представителей органов власти. Когда правительство вмешивается, оно посылает четкий сигнал о том, что акты ненависти не допускаются в их обществе.

Президент Исламского религиозного сообщества «COREIS» ИМАМ ЯХЬЯ СЕРДЖИО ЯХЕ ПАЛЛАВИЧНИ

Одним из вызовов по всему миру является примыкание к большинству и противопоставление большинства и меньшинства, когда большинство идет против меньшинства. Также это касается той идентичности, которая связана с ультрасветскостью.

Поэтому мы столкнулись с вызовом, когда мы, граждане Европы, а также как верующие люди, мусульмане Европы, пытаемся анализировать эту ситуацию для того, чтобы избежать неправильной интерпретации религии или использования религиозной идеологии против диалога и сотрудничества.

Данная конференция связана с контекстом прошедшей пандемии, как этот кризис пандемии помог нам прийти к определенным проблемам и стал одним из лекарств против непра-

вильных идеологий терроризма и радикализма. Мы работаем в международном сотрудничестве, а также в межрелигиозном сотрудничестве.

Директор Секретариата сети религиозных и традиционных миротворцев (NRTR) МОХАММЕД ЭЛЬСАНОУСИ

Нам нужно понимать важную роль женщин и молодежи в усилиях по предотвращению и противодействию насильственному экстремизму. Такие стратегии должны включать в себя гендерную призму. Стратегии, которые существуют сейчас, сдерживаются социальными нормами и не учитывают вклад женщин в участие по предотвращению насильственного экстремизма. Также включают в себя институты, в которых женщины играют ключевую роль в противодействии экстремизму.

Молодежь также играет не последнюю роль.

Поэтому мы должны признавать все эти аспекты. Нам нужно обеспечить то, чтобы местные лидеры, религия, политики, молодежь и женщины имели возможности не только внутри сообщества, но и могли занимать роль в качестве руководящих деятелей.

**ACHIEVING PEACEFUL CO-EXISTENCE THROUGH
RECOGNITION OF RELIGIOUS DIVERSITY:
A UNIQUE EXPERIENCE OF REPUBLIC OF KAZAKHSTAN**

The fast and effective achievements of science, technology and artificial intelligence have radically transformed our practical as well as intellectual life. The religious persons are not immune to these changes. Usually it is perceived that science, economics and governance are institutions of modernity and religion is not included in it. It was perceived during the rise of secularism in the 1960s that religion has no role in contemporary modern societies but this perception was proven wrong and it has returned as a commanding force in many areas of the world. Due to this reason, Harvey Cox realized in the 1980s that the rise of traditional religions and the breakdown of urban civilization are main hallmarks of the contemporary world. The challenge today is pluralism and not

secularism. We need to understand that we are frequently facing a new trend of religious diversity in global and urban contexts and the important issue of the multicultural city is racial and religious identity. Religious leaders must demonstrate the rich pluralism inside various traditions, such as Islam and Christianity. This pluralism is contributing in creation of mutual understanding for peaceful community relations. With the rise of nationalism and migration, ethnicity became weaker but on the other hand, religion is flourishing as it can be transported anywhere if given the favorable circumstances. Religion was, is and will remain a crucial force in human life. Above mentioned facts indicate that the recognition of religious diversity is vital for achieving peaceful co-existence among the followers of various religious traditions. The significance of the religion is in conflict resolution but it is sometimes understood as a source for conflict. It is a part of the solution but depicted as a problem. The twenty-first century is famous for the politics of identity. The important institutions of modernity are procedural, therefore are capable of answering procedural questions "what?" and "how?" However, they are not substantive to answer the questions of identity i.e., "who?" and "why?" When politics turns to identity from ideology, people inevitably turn to religion. Religion is the great repository of human wisdom on the questions "Who am I?" and "Of what narrative am I a part?"

To recognize the importance of religion in

the contemporary human life, the Republic of Kazakhstan has initiated the tradition of the Congress of Leaders of World and Traditional Religions in Astana. This forum is widely recognized by the international community and has become a true trademark of Kazakhstan. It is an evidence of the efforts of the Kazakh government for promoting the ideals of peace, harmony, humanism, tolerance and religious diversity. Experts agree on the point that the future of our society, peace and stability depends on the adoption of these ideals. Republic of Kazakhstan is unique example of serious efforts for adopting these values. The Congress is an interactive platform for representatives of world religions. The Congress teaches the people of different nationalities and religions how to exist together and follow the path of dialogue. They teach respect and responsibility before God and history for the betterment of the ever-shrinking global village.

The Congress held its 7th session on 14th-15th September, 2022. On the conclusion of this Congress in Astana, a declaration of VII Congress was promulgated by spiritual leaders of the world and traditional religions, politicians, heads of international organizations. Through this declaration they showed their desire for a just, peaceful, secure and prosperous world. The participants of the VII Congress affirmed the importance of shared values in the spiritual and social development of humankind. They recognized the necessity of countering and overcoming intolerance and hate speech, xenophobia, discrimination and conflicts based on ethnic, religious and cultural differences. While respecting the richness of religious and cultural diversity, the religious leaders realized that acts of charity, compassion, mercy, justice and solidarity contribute to the rapprochement of peoples and societies for the value of education and spirituality for personal and interreligious development. They also affirmed the importance of the role and rights of women in society and stated that material inequality leads to discontent, social tension, conflict and crisis in

our world. Through recognizing the importance of addressing global challenges in post-pandemic world, including climate change, poverty and hunger, organized crime, terrorism, and drugs they condemned in the strongest terms the extremism, radicalism and terrorism which lead to religious persecution and the undermining of human life and dignity. The religious leaders of the Congress expressed serious concern about the global increase in the number of migrants and refugees who are in need of humanitarian assistance and protection. The religious leaders expressed a firm desire to contribute to the creation of conditions for dialogue and reconciliation between conflicting parties. They welcomed all international, regional, national and local initiatives, especially the efforts of religious leaders in promoting interreligious, intercultural and intercivilizational dialogue. They also expressed the intention to intensify cooperation between religious communities, international, national and public institutions, and non-governmental organizations in the post-pandemic period. The participants of the VII Congress reaffirmed the work of the Congress of the Leaders of World and Traditional Religions as an international interreligious dialogue platform for representatives of many religions, confessions and creeds. They finally pointed out the opportunity of the Congress for taking further specific steps to expand interreligious, intercultural and intercivilizational dialogue.

The experience of Kazakhstan affirmed that today we are living in a transition world in which dialogue is needed more than ever. Urbanization and migration are on the rise. We are striving for a more sustainable and equitable path to development. The global security landscape continues to shift dramatically. We face enormous opportunities. We are the first generation that can end global poverty and the last generation that can address global warming before it is too late. We also must realize that at present we are facing enormous risks. Civil conflicts, terrorism, organized crime, drug trafficking and health

crises threaten millions of people. These dangers transcend national borders.

In many countries seen as models of integration, divisive politics is on the rise. Religious leaders – traditional and non-traditional - have a pivotal role to play. In the times of turmoil, religious leaders can provide a value-based glue to hold communities together and provide common ground for peacemaking and problem solving and through fostering dialogue; by using spiritual authority to encourage individuals to act humanely; and

by promoting shared values - as enshrined in the Universal Declaration on Human Rights and the International Covenant on Civil and Political Rights – and as reflected in the teachings of all world religions. The world's religious leaders must teach their followers the true meaning of reconciliation, understanding and mutual respect. Religious leaders have an obligation to speak out when so-called adherents of their faith commit crimes in its name. All should know that crimes committed in the name of religion are crimes against religion.

Dr. Muhammad Zia-Ul-Haq

**Professor and Director General of Islamic Research Institute,
International Islamic University**

CHANGING THE WORLD AND THE HUMAN MENTALITY: THE IMPACT OF THE CONGRESS OF LEADERS OF WORLD AND TRADITIONAL RELIGIONS IN KAZAKHSTAN ON THE SEARCH FOR WORLD PEACE

Introduction

Throughout the ages, religious and spiritual beliefs have played an important role in the history of humanity, shaping cultures, societies and even human values and behavior. However, religious differences have also led to conflicts, tensions and wars around the world.

The world's many different religions have the potential to act as peacemakers, strengthening ties between different communities because of their profound influence on people's lives. Consequently, cooperation between religious leaders has the potential to have a major impact on the transformation of human mentality towards world peace. It is in this context that the «Congress of Leaders of World and Traditional Religions» emerged in Kazakhstan.

This pioneering Congress was organized and convened for the first time on September 23 and 24, 2003, by the first President Nursultan Nazarbayev. It takes place every three years at the

Palace of Peace and Reconciliation, and has gained global recognition over the years. Kazakhstan, a country with rich ethnical and religious diversity, saw this event as an opportunity to demonstrate to the world that it is possible for different religious beliefs to coexist peacefully.

What gives the Congress its innovative character is its ability to bring together religious leaders from various parts of the world, bringing with them a diverse beliefs, cultures and perspectives. The event provides a favorable space for an open and collaborative dialogue, where these leaders can share their views on global issues, explore commonalities between different religions and work together to find solutions that promote peace.

The Spiritual Connection and the Transformation of the Human Mentality

The Congress plays a crucial role in the transformation of the human mentality and the promotion of world peace: By bringing together religious leaders from different traditions, it challenges limited perceptions about different religions, questioning single and polarized beliefs, overcoming divisions and prejudices, broadening horizons and fostering a more comprehensive and inclusive understanding that all human beings share a common essence.

By providing spiritual connection and highlighting principles such as love, compassion, tolerance and mutual respect between multiple religions, the Congress inspires individuals to consider humanity as a whole, transcending religious differences and embracing diversity as a source of cultural, ethnic and spiritual enrichment, rather than a reason for division, conflict and war. This encourages concern for the well-being of all

and encourages working together to improve living conditions in the world.

Promoting Peaceful Coexistence Among All People

The Congress seeks to promote peaceful coexistence between people of all beliefs. By coming together to discuss society's problems, these leaders are showing the world that collaboration between religions is not only possible, but also essential for tackling global challenges such as poverty, hunger, climate change and armed conflict.

In this scenario of mutual understanding, the union of religious leaders highlights how working together is essential to change the world. They show that values such as empathy, understanding and peace can be solid foundations for overcoming problems and disagreements, creating a planet where understanding and peace prevail over conflict and division.

The Path to World Peace

The congress also inspires us to build a more peaceful world. As these leaders transcend their individual religious identities, overcome their differences and unite as advocates of peace, they send a powerful message of hope and possibility to every corner of the planet: that people all

over the world also have the potential to seek understanding and harmony, regardless of their backgrounds or beliefs.

If these leaders can come together peacefully to solve conflicts, it strongly indicates that the ordinary people who follow these leaders also have this potential. The willingness of leaders to collaborate suggests that this approach can be widely adopted on a large scale by people all over the world.

Conclusion

The Congress of Leaders of World and Traditional Religions in Kazakhstan symbolizes hope in a world divided by religious and cultural differences. By promoting dialog between religions, with mutual understanding and global solutions, playing a crucial role in the transformation of the human mentality towards world peace. The union of religious leaders shows that spirituality can bring about incredible positive changes in achieving essential world peace. By using religious diversity as a basis for building bridges between different communities, religious leaders become architects of peaceful solutions. In this sense, the Congress has become a central hub for inspiring and transforming the human and world mentality.

Ulisses Riedel,

**Former Senator of the Federative Republic of Brazil
and Honorary President of the Planetary Union**

LET NOBLE THOUGHTS COME TO US FROM ALL THE SIDES

Religious beliefs play a large role in the life of an individual. They inform man of his role in society, indeed in the whole cosmos, inspiring him to rise to the highest ideal. In difficult times, religious teachings provide much-needed emotional and psychological support. And yet, human history has also borne witness to numerous conflicts, including wars, as a result of religious differences. Truly speaking, the words 'religion' and 'conflict' cannot go together at all. If each religion teaches us the values of harmony, unity and brotherhood, then there is no space for conflicts. In modern times, if religion is to remain relevant, then it must contribute to the creation of a plural society, in which people of diverse beliefs engage with each other drawing upon shared humanitarian values, instead of building walls that lock themselves in and others out.

Nursultan Nazarbayev Center for Development of Interfaith and Intercivilization Dialogue has done a significant work in creating a very good platform to

bring people together. The Seventh Congress of the Leaders of World and Traditional Religions that took place in Kazakhstan in September 2022 marked a significant milestone in fostering interfaith dialogue and cooperation on a global scale. This prestigious event brought together spiritual leaders, influential political figures, and representatives of international organizations to address pressing issues of our modern era and explore pathways for peaceful coexistence.

It was enriching experience for me as an individual to participate in the Congress as a member of Secretariate and Working Group as a representative of Hinduism. My organization - Somaiya Vidyavihar University (Mumbai, India) has always been supporting the efforts of Nazarbayev Center. Dr Shantilal Somaiya, former vice-president of Somaiya Vidyavihar was invited to the International Congress of World and Traditional Religions organized by the Honourable Nursultan Nazarbayev, first president of Kazakhstan, in 2003, 2006 and 2009 as the Leader of Hindu Delegation. At present, Mr Samir Somaiya, Chancellor of Somaiya Vidyavihar University, is the Leader of the Hindu Delegation at the Congress. Recently, on 7th August 2023, Somaiya Vidyavihar University organized a round-table conference at Mumbai in collaboration with Nursultan Nazarbayev Center to facilitate discussion on the Declaration of the Seventh Congress. H.E. Bulat Sarsenbayev, Chairman of N. Nazarbayev Center participated in the conference personally. Also, many eminent scholars and religious leaders participated in this round-table conference which was a very successful event.

I wish all the success for the work of N. Nazarbayev Center.

"Aa no bhadrah kratavo yantu vishvatah" – "Let noble thoughts come to us from all the sides".

Rudraksha Sakrikar,
Secretary of the Program on Interfaith Relations and
Mutual Understanding of Somaya Vidyavihar University

ВО ИМЯ МИРА И ГАРМОНИИ

На Земле рождается очередной человечек... Он может быть белым, желтым, смуглым, но он должен быть защищен от войн, истребления, оголтелого фанатизма, голода и разрухи. За него будут просить мира, здоровья и благополучия у Аллаха, Христоса, Будды и других святых - единого Творца, Созидателя, путь к которому усыпан мольбами, желаниями, слезами счастья и печали на сотнях языках мира.

Понимание необходимости объединения усилий в совместных действиях для создания гармоничного мира, мира без войн и конфликтов созрело именно в Казахстане, бескрайние степи которого являются безмолвными свидетелями истории становления, развития, преобразования и канувших в небытие многих государств с различными культурами. Весь этот богатый пласт бесценного наследия, вобравший в себя уникальное многообразие, генетически отразился на казахском народе. Народе, в котором толерантность заложена просто по умолчанию. Великий Шелковый путь, как олицетворение не только торговли, ремесленничества, но и смелых научных и творческих мыслей, дал толчок к взаимообогащению и взаимопроникновению

культур, в том числе и продвижению различных религий мира. Безусловно, говорить о тотальном понимании и гармонии всех религий мира еще не время, наряду с позитивными изменениями, имеют место и кардинальное противостояние, непринятие чужого, нежелание предметного диалога.

Сегодня столица Казахстана Астана, как преемница кочевых цивилизаций, ассоциируется в мире не только как город, выросший посреди степи, но и как узнаваемая географическая точка земли, стремящаяся найти общие точки соприкосновения различных культур. Своей толерантностью к более чем 130 национальностям, живущим в Казахстане, всей мощью евразийской архитектуры, высоких статусных мероприятий, достойно занятой нишей в международном сообществе Астана громко заявляет миру о своем стремлении к миру и открытости и по праву в 1999 году решением ЮНЕСКО заслуживает высокого звания «Город Мира».

Находясь на перекрестке Европы и Азии, древних транспортных путей, Казахстану в XXI веке суждено было еще раз соединить у себя север и юг, запад и восток, собрать и по-

садить за стол переговоров представителей религий, которые доселе и представить не могли, что такое возможно.

2003 год. Воплощается идея Первого Президента Республики Казахстан Н. Назарбаева. В Астане, в Доме приемов «Салтанат Сарайы» проводится I Съезд лидеров мировых и традиционных религий. Возносится общая молитва к богу представителей 17 конфессий у подножия символа Астаны – Монумента «Байтерек». Принимается Декларация, где есть побуждение к реальным действиям и надежда на мир: «...мы должны усилить сотрудничество в деле продвижения духовных ценностей и культуры диалога с целью обеспечения мира в новом тысячелетии... Да будут благословенны наши обязательства и да будут дарованы справедливость, мир и процветание всем народам».

2006 год. II Съезд лидеров мировых и традиционных религий. По проекту известного британского архитектора построен Дворец для проведения ставшим очевидным в традиционности Съезда лидеров мировых и традиционных религий – Дворец Мира и Согласия. Расчет количества участников, их 29 делегаций. Повестка событий злободневна: свобода вероисповедания, международная безопасность и роль лидеров в укреплении международной безопасности, вопросы религии и общества, принципы межрелигиозного диалога.

2009 год. III Съезд лидеров мировых и традиционных религий. Основная тема «Роль религиозных лидеров в построении мира, основанного на толерантности, взаимном уважении и сотрудничестве». Участников – 77 делегаций. Результатом Съезда стало Обращение, которое каждый Гражданин мира может принять на свой счет «Мы обращаемся к религиозным и политическим лидерам, общественным деятелям, ученым, средствам массовой информации и мировой общественности с призывом: .... противодействовать деструктивному использованию религий или религиозных различий в политических целях для сохранения единства

общества на основе уважения легитимных различий... Проявлять большую моральную и духовную силу и истинную солидарность в поиске справедливых решений экономических, финансовых, социальных и экологических проблем, существующих в глобальном мире...».

2012 год. IV Съезд лидеров мировых и традиционных религий с темой «Мир и Согласия как выбор человечества». 85 делегаций. Обращение Съезда содержит высокий духовный смысл, заставляя задуматься о хрупкости мира: «... Нас тревожат непрекращающиеся войны, этнические конфликты, рост преступности, проявление религиозной нетерпимости и радикализма, ведущие к насилию в разных частях мира. Следуя нашим религиозным традициям, мы осуждаем угрозу или применение силы в любой форме и призываем все государства приложить совместные усилия для разрешения этих проблем через диалог... Убеждены, что единственным путем созидания безопасного мира является диалог, основанный на принципах взаимного уважения и понимания, сострадания и прощения, справедливости и солидарности, мира и согласия...».

2015 год. V Съезд лидеров мировых и традиционных религий. Тема: «Диалог религиозных лидеров и политических деятелей во имя мира и развития». 80 делегаций. Одним из важных пунктов Обращения участников Съезда звучит: «... призвать политических лидеров всех ведущих держав остановить разрастание пропасти недоверия в современном мире, прекратить взаимные санкции и использовать механизмы Организации Объединенных Наций и других международных организаций для урегулирования противоречий в соответствии с международным правом во имя установления мира и безопасности».

2018 год. VI Съезд лидеров мировых и традиционных религий. Тема: «Религиозные лидеры за безопасный мир». Участников – 82 делегаций. Декларация, как и в предыдущие годы звучит убедительно, призывая «способствовать

сближению различных цивилизаций и религий как краеугольной основы человеческого сосуществования... Поддерживать все усилия мирового сообщества по пресечению попыток разделить общество по религиозным, расовым либо этническим принципам...».

2022 год. VII Съезд лидеров мировых и традиционных религий. Человечество перешагнуло тонкую грань жизни и смерти - пандемию, унесшую миллионы жизней на земле. Тема актуальна: «Роль лидеров мировых и традиционных религий в духовном и социальном развитии человечества в постпандемический период». Трагедия заставляет искать новые пути сотрудничества, новые подходы к решению назревших вопросов, собрав в Астане более 100 делегаций. Декларация, принятая по итогам завершении Съезда, пронизана желанием объединить пережитый опыт: «Мы призываем всех людей веры и доброй воли объединиться в это трудное время и внести свой вклад в обеспечение безопасности и гармонии в нашем обществе – планете Земля... Мы подтверждаем роль Республики Казахстан как авторитетного и глобального цен-

тра межцивилизационного, межрелигиозного и межконфессионального диалога».

Съезд завершился, гости разъехались. До следующего Съезда. Мир полон новых вызовов, ждущих решения...

Дворец Мира и Согласия – Пирамида – в геометрии самая устойчивая фигура, в представлении же многих народов – сакральная форма, связанная с мироустройством, но вкупе с сильным наполнением – это колоссальная энергия, дающая направление человечеству. После каждой встречи столь разных конфессий стены Пирамиды впитывают энергию созидательной силы добра и безудержное желание действовать во имя мира и гармонии.

По ступенькам Пирамиды топают детские ножки, притаив дыхание, широко распахнув глаза, слушают гида о мире, дружбе и согласии. На самой вершине Пирамиды, где, по легенде, аккумулирована позитивная энергия, тихо загадывают сокровенные желания, искренне веря в их исполнение. Будь счастлив, Дитя человека, рожденный на планете Земля!

**Директор Дворца Мира и Согласия
Нарима Мухамбеталина**

ӘЛЕМДІК ЖӘНЕ ДӘСТҮРЛІ ДІНДЕР ЛИДЕРЛЕРІ СЪЕЗІНІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Қазақстанда әлемдік және дәстүрлі діндер лидерлерінің съезі алғаш рет 2003 жылғы 23-24 қыркүйекте шақырылды.

Съездің негізгі мақсаты әлемдік және дәстүрлі діндерден жалпы адамзаттық бағдарларды іздеу, дінаралық сұхбатты жүзеге асыру мен келісілген шешімдерді қабылдау мақсатында тұрақты негізде қызмет атқаратын халықаралық конфессияаралық институттың жұмыс істеуін қамтамасыз ету болып табылады.

Қазіргі қазақстандық қоғам тұрақтылығының басты факторларының бірі дінаралық және этносаралық татулықты дамыту. Бұл өз кезегінде ұлттық қауіпсіздіктің негізгі бөлігі болып табылады. Біздің қоғамның дамуы – еліміздің кез келген азаматының көзқарастары мен нанымдарына тәзімділік және құрметпен қаруаға негізделген. Осылайша Қазақстан ұлтаралық және дінаралық татулықтың өзіндік қайталанбас үлгісін қабылдаған. Елімізде үш жыл сайын өткізілетін съезд осыған дәлел.

Қазақстан съезді өткізуде бейбітшілікті, келісім мен тәзімділікті адамзат өмірінің айнымас қағидаттары деп санауға; діндер, конфессиялар, ұлттар мен этностар арасында өзара құрмет пен тәзімділікке қол жеткізуге; адамдардың діни сезімдерін қақтығыстар мен әскери әрекеттерді өршіту мақсатында пайдалануға жол бермеуге басымдық береді.

Жалпы форумның мақсаты - дінаралық және конфессияаралық сұхбат дәстүрлерін дінаралық съез түрінде ығайту, діндер мен мәдениеттер, өркениеттер арасындағы диалогты ілгерілетуге бағытталған барлық халықаралық үйымдар мен құрылымдармен ынтымақтастық пен өзара іс-қимыл жасау, зайырлы және діни БАҚ-тарды, жастар бірлестіктерін, ғылыми және шығармашылық зиялды қауым өкілдерін тарта отырып, әртүрлі мәдениеттер мен діндер өкілдерінің сұхбатын кеңейту, діни қауымдастықтар арасында сыйластық пен өзара түсіністікті орнықтыру және тереңдету, өшпендейтілік пен экстремизм идеологиясына қарсы тәзімділік пен өзара құрмет мәдениетін дамыту, діндердің қарама-қайшылығында және теологиялық дауларды одан әрі саясаттандыруды, сондай-ақ діннің беделін түсіруге әрекеттенуден көрінетін «өркениеттер қақтығысы» тезистерінің басым болуына жол бермеу.

Астана қаласында 2022 жылы өткен Әлемдік және дәстүрлі діндер лидерлерінің жетінші съезіне ислам, христиан, иудаизм, буддизм, синтоизм, даосизм және басқа да дәстүрлі діндердің басшылары мен көрнекті өкілдері қатысты.

Съездің диалог алаңдарында діни қауымдастықтардың рухани жақындарасуы бойынша мазмұнды және мазмұнды әңгіме өтті, нәтижесінде бірлескен декларациялар мен халықтар

мен үкіметтерге үндеулер қабылданды.

Съезд аясында «Діндердің қазіргі әлемдегі рухани және моральдық құндылықтарды нығайтудағы діндердің рөлі», «Білім мен діни ағартудың діндер мен мәдениеттердің сыйластықта қатар өмір сұру және бейбітшілік пен келісімді нығайтудағы рөлі», «Діни лидерлер мен мемлекет қайраткерлерінің жаңандық дінаралық диалог пен бейбітшілікті ілгерілетуге, экстремизмге, радикализмге және терроризмге қарсы іс-қимылға қосқан үлесі», «Әйелдің қазіргі қоғамның әл-ауқаты мен тұрақты дамуына қосқан үлесі және әйелдердің әлеуметтік мәртебесін қолдаудағы діни қоғамда-

стықтардың рөлі» атты өзекті тақырыптар бойынша жұмыстар атқарылды. Қорытындылай келе, жоғарыда қозғалған тақырыптар аясында айтылған ұсыныстар мен бастамалар әлемді алаңдатып отырған мәселелердің шешімін табуға көмектеседі және әлемдік және дәстүрлі діндер көшбасшыларының бейбітшілікті сақтау жайлы тұжырымдары орынды деп санаймын. Осындай маңызы жоғары іс-шараны өткізу еліміз үшін үлкен жаупакершілік және мәртебе. Еліміз дінаралық татулықтың қазақстандық үлгісін халықаралық сахнада мойыннадатты.

Батыс Қазақстан облысы
дін істері басқармасының басшысы
М.Раманкулов

ӘЛЕМДЕГІ ОҚИҒАЛАР/ WORLD' EVENTS

ПРЕЗИДЕНТ ҚҰРАН ӨРТЕУ АКТИЛЕРІН СЫНҒА АЛДЫ

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Солтүстік Еуропаның бірқатар мемлекетінде болған Құранды өртеу актілерін қазіргі әлемдегі жағдайды шиеленістіруге, халықтар мен мемлекеттер арасындағы сенімге нұқсан кел-

тіруге бағытталған арандатушылық әрекет деп санайды.

Қазақстан – Әлемдік және дәстүрлі діндер көшбасшыларының съездерін өткізуге басташы болған мемлекет. Бұл форум дәстүрлі діндер мен конфессиялардың көрнекті өкілдері арасындағы тиімді әрі табысты диалог алаңына айналды.

Президенттің пікірінше, жиілеп кеткен діни вандализм мен аталған елдер азаматтарының жауапсыз әрекеті мемлекеттер мен діндердің бейбіт қатар өмір сүруіне кері әсерін тигізеді. Бұл жалпыға ортақ нормаларға қайшы келетін акциялар ретінде бірауыздан айыпталуға тиіс.

БҰҰ Бас Ассамблеясы да бұл мәселеге қатысты өз ұстанымын білдіруі керек.

<https://kazislam.kz/prezident-quran-orteu-aktilerin-synga-aldy/>

ОИС ВЫПУСТИЛА РЕЗОЛЮЦИЮ, ОСУЖДАЮЩУЮ НАДРУГАТЕЛЬСТВО НАД КОРАНОМ

Организация исламского сотрудничества выступила с резолюцией, осуждающей осквернение и надругательство над Благородным Кораном, которые случились в прошлом месяце в столицах Швеции и Дании.

Документ, принятый на внеочередной сессии с участием глав МИД стран-членов ОИС в режиме видеоконференцсвязи, призывает страны мира принять соответствующие меры с целью предотвратить нападения и оскорблений в отношении Корана и вероубеждения мусульман и остановить повторение подобных актов агрес-

сии, которые «сеют ненависть и презрение к религиям и угрожают миру, безопасности и гармонии во всем мире».

Министры иностранных дел стран-членов ОИС выразили «глубокую озабоченность по поводу увеличения числа случаев нетерпимости, дискриминации и актов насилия в мире», отметив, «что во многих частях мира учащаются попытки распространения исламофобии, о чем свидетельствует увеличение числа случаев религиозной нетерпимости, стереотипы, ненависть и насилие в отношении мусульман».

<https://dumrf.ru/common/event/22353>

POPE FRANCIS COMMENDS UAE'S ROLE IN SPREADING PEACE AND TOLERANCE

His Holiness Pope Francis, Head of the Catholic Church, expressed his deep appreciation for the UAE and its role in promoting a culture of peace, tolerance and coexistence both regionally and globally.

«The greatness of any country is not measured solely by its wealth, but by its substantial role

in spreading the values of peace, brotherhood, coexistence, and defending them,» His Holiness stated.

In an interview published in the UAE-based Arabic language newspaper Al Ittihad, His Holiness expressed his deep appreciation for President His Highness Sheikh Mohamed bin Zayed Al Nahyan's commitment to supporting international peace and tolerance efforts, combating diseases worldwide, and disseminating the principles of the «Document on Human Fraternity» through tangible initiatives aimed at improving the lives of the underprivileged.

Pope Francis reaffirmed the significance of the Document on Human Fraternity as a roadmap for peace, and lauded the Abrahamic Family House and the UAE's courage in implementing this important project.

<https://www.wam.ae/en/details/1395303173825>

VIETNAM CATHOLICS WELCOME HOLY SEE-HANOI AGREEMENT

Catholics in Vietnam are expecting a new Vatican-Vietnam deal to usher in more religious rights and open new avenues for them to engage in social activities to serve the nation.

The deal allowing the Vatican to have a resident papal representative in the communist-ruled country was formally announced during a visit to the Vatican by Vietnamese President Vo Van Thuong on July 27.

“We are ecstatic about the deal,” said Peter Ta Dinh Vui, head of the Couples for Christ movement in Ho Chi Minh City.

The 76-year-old Vui described it as “the first step for the two sides to start synodality in the spirit of mutual understanding, respect and dialogue.”

The deal, he further said, shall prove a driving force for local Catholics “to become salt and leaven in society and make useful contributions to

national development and prosperity."

Vui said many people expect the local church to have more space for religious, educational, health

care, and cultural activities with the likely easing of policies on religious matters.

<https://www.ucanews.com/news/vietnam-catholics-welcome-holy-see-hanoi-agreement/102130>

SECOND MALAYSIAN CARDINAL INCREASES REGIONAL BODY'S TALLY

For the first time, Catholics in Malaysia, Singapore and Brunei will have their two members in the College of Cardinals after Pope Francis included Bishop Sebastian Francis of Penang among 21 new cardinals.

Along with Cardinal William Goh of Singapore archdiocese, Francis will represent the regional

Catholic Bishops' Conference of Malaysia, Singapore and Brunei. Goh was made a cardinal last year.

Francis, who has headed Penang diocese since 2012, is the second Malaysian to be made a cardinal.

Francis is also the fourth cardinal from the region.

Cardinal Anthony Soter Fernandez received the red hat in 2016, 13 years after he retired as the archbishop of Kuala Lumpur. At the time, he became the first and only cardinal member of the conference.

Brunei's first cardinal and its first native priest died at the age of 69 in May 2021.

The regional conference, headed by Francis, now has two cardinals who can vote in papal conclaves.

<https://www.ucanews.com/news/second-malaysian-cardinal-increases-regional-bodys-tally/101911>

CHURCH OF ENGLAND VOTES TO BRING BACK 'DEFROCKING' AS PUNISHMENT FOR CLERGY

Priests or deacons guilty of serious misconduct may be stripped of holy orders, in measure abolished 20 years ago.

Clergy who are guilty of serious misconduct may be stripped of their holy orders after the Church of England's ruling body voted to reinstate "defrocking".

All priests, from newly ordained curates to the

archbishop of Canterbury, could be defrocked under new disciplinary measures backed by the General Synod, which is meeting in York.

The power to defrock clergy was abolished more than 20 years ago. At present, the harshest punishment available to church authorities is to impose a lifetime ban on a priest being able to officiate. But their status as a priest is retained and they are entitled to use the title of Reverend.

The C of E is to re-introduce the "power for a bishop to depose a priest or deacon from holy orders following a finding of misconduct that does not involve a question of doctrine, ritual or ceremony".

The effect of deposition from holy orders is that "the person must thereafter live their life as a layperson", a background paper said.

A separate clause in the measure makes "equivalent provision for deposition from holy orders in respect of a bishop or archbishop".

In 2020, the independent inquiry into child sexual abuse recommended that the C of E reintroduce defrocking, saying it would have symbolic importance, particularly for survivors of abuse.

The word defrocking refers to the ritual removal of vestments worn by priests, bishops, nuns, monks and others in religious vocations.

<https://www.theguardian.com/world/2023/jul/10/church-of-england-votes-to-bring-back-defrocking-as-punishment-for-clergy>

GREEK ISLAND OF KOS GETS A SYNAGOGUE AFTER 80 YEARS

Kos has a synagogue again. The place of worship has been rebuilt after almost 80 years.

The Kahal Shalom synagogue will be opened at the end of July.

The last time Jewish believers had their own synagogue was almost 80 years ago. But because of the growing number of tourists from Israel, the island of Kos decided that its 18th-century synagogue should be restored. It was destroyed in an earthquake in 1933 and rebuilt in 1935.

However, as the number of Israeli tourists is increasing, the municipality decided to turn the building into a synagogue again and restore it. The only problem was that there were no original documents on what the original house of worship looked like. Therefore, some Italian synagogues from the same period were used as inspiration.

<https://cne.news/article/3295-greek-island-of-kos-gets-a-synagogue-after-80-years>

В БУХАРЕ ОТКРОЕТСЯ ПЕРВЫЙ В МИРЕ МУЗЕЙ ДЖАДИДИЗМА

В Бухаре создается первый музей, посвященный истории джадидизма – реформаторского течения в исламе среди народов Российской империи на рубеже XIX–XX веков.

Музей откроется в доме, который принадлежал известному интеллектуалу, просветителю, одному из лидеров среднеазиатского джадидизма Усманходже Пулатходжаеву. Построенное в 1860-70-х годах здание, получившее название

«Ховли поён», располагается рядом с медресе Гаукушан в историческом центре Бухары.

Усманходжа, получив образование в Турции, открыл в этом доме первую в Бухаре джадидитскую школу, преподавание в которой велось на основе так называемого «нового метода». В отличие от традиционных медресе, здесь имелись парты, стулья, глобус, карты, а преподавали здесь не только религиозные предметы, но и родной язык, математику, историю, географию и т.п. Школа предоставляла бесплатное образование.

После революции дом был передан государству, и в нем действовали различные организации. Долгие годы здесь располагались Бухарская областная прокуратура и областной суд, а в подвале содержались подсудимые и преступники. После здание было передано в распоряжение городского хозяйства и продано по частям.

<https://islam.kz/ru/news/kultura/v-buhare-otkroetsya-pervyi-v-mire-muzei-djadidizma-19181/#gsc.tab=0>

В УЗБЕКИСТАНЕ НАМЕРЕНЫ ЗАПРЕТИТЬ НОСИТЬ ОДЕЖДУ, ЗАКРЫВАЮЩУЮ ЛИЦО

На заседании Олий Мажлиса после обсуждения было принято несколько новых законопроектов.

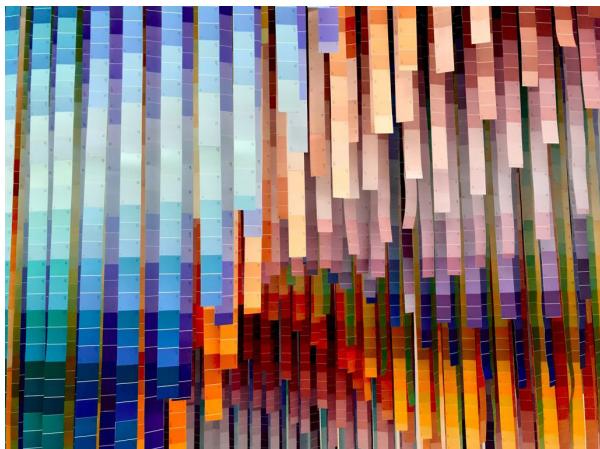
В частности, в Узбекистане планируют ввести административную ответственность за ношение в общественных местах одежды, не позволяющей

идентифицировать личность граждан. Как отмечают в нижней палате парламента, это решение непосредственно связано с дальнейшим повышением эффективности принимаемых мер по поддержанию общественного порядка, в частности информационных программ, внедряемых в рамках концепции «Безопасный город».

Исключения только для одежды, закрывающей лицо по медицинским показаниям, а также в случаях, связанных с трудовой и служебной деятельностью, носимой участниками спортивных и культурно-массовых мероприятий. Депутаты приняли соответствующий законопроект.

<https://upl.uz/obshchestvo/36229-news.html>

RELIGIOUS PLURALITIES, INCLUSIVE MODERNITIES, AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Several key questions, embedded in notions of inclusion and diversity, raise both hopes and hackles. How does inclusion relate to multiple identities, notably ethnic, religious, and gender? To achieve social cohesion, how far must such varied identities find a framing within a shared, common, clearly understood set of norms and rules? Can a human rights commitment or national identity serve the ends of inclusion or do they intrinsically tend to exclude some? If diversity is valued and accepted as a social quality, a spice of life, how can different communities live and work together in meaningful, constructive, and dynamic ways? Each of these questions require careful reflection and consensus-building on equitable standards and goals, civic and citizenship values, and the role of peacebuilding in contexts of deep religious/worldview difference. Covenantal pluralism, as advocated by W. Christopher Stewart, Chris Seiple, and Dennis Hoover, highlights in the term “covenantal” the vital importance of approaching these challenges with explicit and purposeful

commitment.

Context matters, of course, and the contexts of diverse societies vary widely. They range from countries that were once relatively homogeneous that are now perturbed by refugees from very different societies, to countries founded on principles reflecting a core pride in their diversity. A common feature of modern societies, however, is a new economic and social dynamic that roils even relatively isolated countries like Bhutan: movements of populations and constant exposure to different perspectives. Aspirations framed as “universal” human rights notwithstanding, business, missionary efforts, humanitarian work, migration, and academic links all challenge seemingly accepted common and traditional norms as different communities impinge on one another.

Modernity and what we term “development” means, at its core, change. And as this change disrupts and changes traditional social patterns, dealing with differences takes on new importance and a new tempo. Among the practical issues involved are notions of authority and governance, family and sexuality, as well as norms underlying policies towards social protection and economic opportunity. These play out with particular force where minority religious communities are involved or where values within religious communities are contested. The COVID-19 crisis, with lockdown disruptions and frayed welfare and social service provision, has both accentuated tensions in many societies and put longstanding inequities and differences in approach into stark relief.

Different societies thus face challenges as they seek to harmonize shared legal and cultural norms

with the realities of different communities. This has particular importance when they are set against a history of tension or persecution of specific groups, but also arise as population movements and new ideas challenge traditional “ways of doing things.” To take an example, “pluralism” can raise hackles when some link it to LBGTQ advocacy and even efforts to curb domestic violence, child marriage, and supporting orphans. More fundamentally, fully equal rights for women means social change that in many places is more honored in the breach than in reality.

The thrust of ideals linked to inclusion is both to recognize the issues around diversity more explicitly and with respect, and to pursue a dialogue that works to design and implement ways to honor common, shared ideals in systems that “include” and engage with differences. This aspired balance is reflected in goals that focus both on national and global citizenship, with both rights and responsibilities, for individuals and communities.

In practice, these challenges play out in myriad ways. For development strategists, spatial development policies can raise thorny issues when some geographic regions receive more resources than others. Historic disparities in Nigeria between northern and southern states, for example, are an aggravating factor in religious and ethnic strife. Political leanings that favor specific groups or that fuel or rekindle ancient grudges are another (Balkan history comes to mind). An important factor, less appreciated to date in development and humanitarian work, is the failure to understand and engage religious roles and histories. Analyses of current conflicts in Iraq, Syria, Afghanistan, and Myanmar are laced with missed signals and opportunities, many with religious factors embedded in ancient and modern grudges and vastly different understandings of just paths towards change. My chapter in a recent Routledge publication on religious

literacy explores how sustainable development challenges were significantly reshaped for me as I changed institutional hats and worked with religious actors, thus gaining a heightened appreciation of the complex religious landscape.

Human fraternity, positive peace, and covenantal pluralism are linked in the spirit of addressing realities of difference in hopeful, constructive, and honest ways. The ideals of the shared religious and secular “Golden Rule” (do unto others as you would have them do unto you) highlights brotherhood (and sisterhood) and common humanity but also the historic and contemporary reality of clash, pain, and tension. The COVID-19 reality of widely different access to basic services and ever-present fear and hatred are a call to action. Using creative, purposeful approaches to the goals of inclusion, curiosity, and openness about others, being able to differ with respect, and working together for the common good, offer the most obvious and constructive paths forward.

At this polarized, tense moment in history, disrupted by the COVID-19 emergency and by geopolitical tensions, the ideals of inclusive modernity need intentional, creative approaches. Education, the ready and essential first path toward inclusive and sustainable development, needs to make far better use of intercultural and interreligious understanding as integral parts of education goals and curricula. The positive potential of modernities include a blossoming and enjoyment of culture, longer and more decent lives for all people, and active measures to link care for the planet with equity and inclusion for all people. But achieving the ideal of inclusiveness across such diverse modernities demands a sharper attention to pluralism and the challenges and opportunities that come with deep religious/ethnic/worldview difference.

<https://globalengage.org/blog/view/religious-pluralities-inclusive-modernities-and-sustainable-development>

ДУХОВНОЕ ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ: КАК ОБСТОИТ СИТУАЦИЯ В КАЗАХСТАНЕ

В нашей республике в последние десятилетия наблюдается рост популярности религии. Об обеспечении подрастающего поколения соответствующими мерами поддержки и защиты в религиозной сфере.

С обретением независимости наша страна вступила в новую эру своей истории. Перед Казахстаном открылись большие перспективы, но вместе с тем появились важные вопросы, которые необходимо было решить незамедлительно. Один из них – что будет со сферой религии. Казахстан в 90-е годы переживал время возрождения религиозных ценностей. Все больше людей стали приобщаться к ним, проявляя при этом интерес к истории религии. Кроме того, в нашей стране активными темпами стало продвигаться возведение объектов культа. На сегодняшний день, по информации официального сайта Управления по делам религий города Алматы, в Казахстане имеются 18 конфессий, представители которых официально осуществляют свою деятельность на территории страны. Все эти конфессии имеют право на собственные объекты культа и распространение своего вероучения в рамках данных объектов. Их права защищаются Конституцией республики, а также соответствующими законами. Согласно информации Комитета по делам религий Министерства информации и общественного развития Республики Казахстан, в стране зарегистрированы 3924 религиозных объединения, охватывающих 18 конфессий. Из них: 2781 – исламская, 345 – православные, 92 – католические, 590 – протестантские, 61 – Свидетелей Иеговы, 24 – Новоапостольских церкви, 13 – общество сознания Кришны, 7 – иудейские, 6 – бахай, 2 – буддизма, 2 – церкви Иисуса Христа Святых последнего дня (мормоны), 1 – муниты.

После раз渲ала СССР различные религиозные организации активизировали свою деятельность. Поначалу государству было непросто ее контролировать, так как перед ним стояли более насущные задачи. В результате в Казахстане, впрочем, как и в других странах бывшего СССР, религиозные объединения получили относительную свободу действий. Негативным последствием стало распространение незарегистрированных религиозных организаций деструктивного толка.

Ситуацию удалось нормализовать после принятия соответствующих мер, к которым, в первую очередь, нужно отнести законодательные изменения и нововведения. В частности, стоит сказать о принятии Закона «О религиозной деятельности и религиозных объединениях» от 2011 года.

На сегодняшний день очень многих интересует вопрос, насколько существенную роль религия играет в жизни современной казахстанской молодежи.

«Сегодня у молодых людей есть доступ практически к любой информации. С одной стороны, это позитивный момент, но с другой, абсолютной вседозволенности тоже быть не может. Существуют разные данные относительно того,

насколько большое значение играет религия в жизни молодых казахстанцев. Здесь важно понимать о какой степени вовлеченности в религиозную жизнь мы говорим. Я думаю, важно показывать детям примеры правильного поведения, правильного мышления. Религиозное воспитание – сложнейшая наука. Очень непросто научить ребенка правильному пониманию религии и при этом не отпугнуть от нее. Считаю, что нам необходимо усиливать работу в данном направлении, но делать это с осторожностью. Все-таки, как вы понимаете, тема религии всегда была очень чувствительной», – порассуждал религиовед и культуролог Алексей Панков.

В Казахстане на постоянной основе ведется просветительская работа в данном направлении: организуются научно-практические конференции по вопросам религий, семинары, круглые столы, заседания при участии представителей компетентных органов. На данные мероприятия зачастую приглашаются студенты казахстанских вузов.

Кроме того, президент страны Касым-Жо-

март Токаев не так давно говорил о важности духовного воспитания отечественной молодежи. Глава государства отмечал, что недоработки могут привести к печальным последствиям.

Можно вспомнить о трагическом эпизоде, произошедшем в Алматы в 2016 году. Тогда 26-летний террорист, являющийся приверженцем деструктивного религиозного течения, убил десять человек – восемь полицейских и двух гражданских лиц. Ранее молодой человек уже отбывал тюремный срок, а в содеянном убийстве десяти человек на суде не раскаялся. На данный момент террорист отбывает пожизненное заключение. Этот случай еще раз напоминает нам о том, насколько важна тема религиозного воспитания. «Нельзя пренебрегать духовным воспитанием подрастающего поколения. Безусловно, это очень важный вопрос. Если мы оставим его на самотек, то можем утратить наши национальные традиции. Поручаю акимам во взаимодействии с компетентными органами усилить работу в сфере религии», – сказал президент в марте текущего года. Еще более важным вопросом является то, насколько защищена современная молодежь от влияния деструктивных религиозных организаций. Казахстанские ведомства, уполномоченные для проведения соответствующей работы, со своей стороны на регулярной основе прикладывают определенные усилия. Например, с начала текущего года Управлением по делам религий города Алматы в школах, колледжах и университетах города проведено 141 мероприятие, где приняли участие более 10 тыс. человек.

<https://www.nur.kz/society/2026589-duhovnoe-vospitanie-molodezhi-kak-obstoit-situatsiya-v-kazahstane/>

КАЗАХСАНСКАЯ МОДЕЛЬ СВЕТСКОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ

Республика Казахстан утверждает себя демократическим, светским, правовым и социальным государством, высшими ценностями которого являются человек, его жизнь, права и свободы.

История религий на территории нашего государства поистине уникальна. Ислам, христианство, буддизм, иудаизм – религии, рожденные далеко за границами Казахстана, которые покорили сердца казахстанцев.

Торговые пути, путешественники и миссионеры формировали богатую культуру народа. Менялись правители, государства, границы, но духовное всегда оставалось ценным элементом культуры народа. Советская эпоха омрачила краски религии во всех республиках Союза. Жесткой цензуре было подвержено всё, связанное с Богом. Молитвенные дома всех религий на десятилетия закрыли свои двери. Утвердился атеизм, принесший культурный застой, кризис, который вызвал духовное истощение поколений.

В период становления независимого Казахстана всё религиозное стало доступным. Поколения, потерявшие связь с долгой историей религий, но испытывающие интерес к «новым», теперь уже доступным вероучениям, разделились на два лагеря. Одни, сохранившие годами пропагандируемый атеизм, с опасением и настороженностью смотрели на новые религии.

Другие, испытывающие жажду в духовном, «с головой» ушли в религиозные объединения. Высокий интерес и низкий уровень знаний привели к тому, что большое количество людей оказались обмануты деструктивными религиозными течениями. Практики, проводимые на собраниях подобных течений, не несли в себе ничего религиозного. Цели, которых придерживались их руководители, были направлены на материальное обогащение лидеров объединения, путем использования психологических методик манипулирования, с применением, вырванных из контекста, религиозных текстов.

Все это привело к острой необходимости регулирования законом религиозной сферы. Сегодня Республика Казахстан достойно и гордо представляет всему миру, выстроенную столетиями, модель межконфессиональных отношений. С начала независимости мы формировали законодательство в сфере религии, которое обеспечивало бы как сохранность внутреннего межконфессионального мира, так и защищало от радикального и деструктивного псевдорелигиозного воздействия.

История нашего народа демонстрирует нам разные периоды отношения к религии. Пройдя этапы от наличия утвержденной государственной религии к светской модели, мы также прошли советский период атеизма. Исходя из богатого опыта, мы как независимое полигетническое и многоконфессиональное государство конституционно утвердили себя светским.

Основами светскости являются: отсутствие государственной религии, свобода вероисповедания, равенство религий, а также отделение религии и религиозных объединений от государства.

<https://kazislam.kz/kazahstanskaya-model-svetskogo-obraza-zhizni/>

ЕУРОПАДАҒЫ МҰСЫЛМАНДАР: ИТАЛИЯ ЕЛІНЕ ШОЛУ

Италиядағы ислам тарихы орта ғасырдан басталады. Сонау Осман халифаның кезінде басталған жорықтар IX-X ғасырларда қүшейе түсіп, нәтижесінде арабтар Сицилияны жаулап алды. Сәйкесінше мұнда мұсылмандар қоныс тепті. Арабтар берберлермен одақтастасып, 831 жылы Сицилияның астанасы Палермоны басып алғып, бірте-бірте бүкіл аралға бақылауын орнattты. Бұл шамамен екі ғасыр өмір сурген Сицилия әмірлігінің пайда болуына себеп болды.

Осы уақытта Сицилияға қоныстанған мұсылмандар негізінен Солтүстік Африкадан келген арабтар мен берберлердің құрады. Олар әкімшілік құрылымдарды құрып, ауыл шаруашылығымен айналысып, сауда-саттықты дамытты. Сицилияның мұсылман билеушілері ислам әлемінің әртүрлі бөліктерінен ғалымдарды, ғалымдарды және өнер қайраткерлерін тарта отырып, белсенді мәдени және интеллектуалды ортаны дамытты.

Сицилиядың мұсылмандар Палермо, Сиракузада және Катания сияқты қала орталықтарында шоғырланды. Бұл қалалар ислам мәдениетінің, өнерінің, және сәулеттің өркендерген орталықтарына айналды. Ислам сәулет өнерінің әсерін көрсететін керемет сарайлар, мешіттер, қоғамдық ғимараттар салынды. Ең танымал - Палермо соборы, Балхарм Ұлы мешіті ретінде танымал болған.

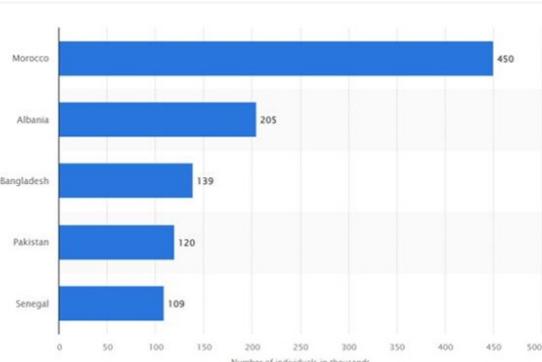
Алайда 11 ғасырда нормандықтардың Сицилияны жаулап алуы бірте-бірте мұсылмандарға тиесілі.

билігінің құлдырауына әкелді. Нормандар Сицилиядан мұсылман билеушілерін ығыстыруды. Нәтижеде Көптеген мұсылмандар аралды тастап өзге елге көшіп кетті. Мұсылмандардың саяси билігінің құлдырауына қарамастан, ислам мәдениеті мен сәулет өнеріні Сицилия мұрасында үлкен орын қалдырды.

Мұсылмандардың Италияға қайта қоныстануы ете ұзақ уақыттан кейін орын алды. Негізгі көш II Дүниежүзілік соғыстан кейін басталды. Өзге Еуропа елдеріне қарағанда Италияда мұсылмандардың ағыны ширек ғасырға кеш көрініс берді. XX ғасырдың 70-80 жылдары Солтүстік Африка, Таяу Шығыс, Албаниядан келген мигранттар Италияда тұрақтады.

1992 жылы Италиядағы мұсылмандардың болжамды саны 280 мың адамды құрады. 2000 жылға қарай мұсылмандар саны 700 мыңға дейін өсті. Дегенмен, Италиядағы мұсылмандардың нақты санын анықтау статистикалық деректердің кемдігіне байланысты қыынға соғуда. Сонымен қатар, Италияда тұратын құжатсыз мигранттардың саны да айтартылғатай көп. Түрлі бағалаулар бойынша 2004 жылға қарай мұсылмандардың саны 1 миллион адамға жетті, ал басқа деректерде елде шамамен 1,5 миллион, тіпті 2 миллион мұсылман тұрады. АҚШ Мемлекеттік департаменті 2021 жылғы баяндамасында CESNUR мәліметтеріне сүйеніп, елде шамамен 1,76 миллион шетелдік және 500 000 итальяндық мұсылман қосылып халықтың 4 пайзызына жуық екенін келтіреді.

Statista бойынша (Кескін 1) елдегі әрбір мың мұсылманның 450-і марокколық, 205-і албаниядық, 139-ы бангладештік, 120-сы пәкістандық, 109-ы сенегалдық. Эрине бұл елдерден өзге аумақтан келген мұсылмандар бар. Бірақ негізгі көрсеткіш аталмыш елдерден келген мұсылмандарға тиесілі.

Италиядагы діни үйымдар

Италиядағы діндерді тану үкімет пен белгілі бір діни қауымдастықтың мұдделерін белгілейтін өзара келісімдер шеңберінде іске асады. Ресми дін ретінде танылу үшін бүкіл бірлестіктер атынан әрекет ететін бас үйым мен оған бағынысты иерархиялық құрылымы болуы қажет. Алайда, исламдық діни бірлестіктерді біріктіретін және мұндай мәртебесі бар үйым Италияда жок.

Соның салдарынан исламдық бірлестіктер мен үкімет өзара келісім-құжатқа қол қоя алмай отыр. Анығырақ айтсақ, исламдық бірлестіктер өздерінің арасынан ең жоғарғы бір мекемені бекітіп, сол мекеме біріге алмай отыр. Алайда, Италия аумағында жекелеген діни бірлестіктер мен үйымдар қызмет етуде.

1966 жылы Италияның Ислам мәдени орталығының (Centro Culturale Islamico d'Italia) ашылуына рұқсат етілді. Орталықта 30 мың шаршы метр жер бөлініп, 1995 жылы Римнің Үлкен мешіті ашылды. Орталықтың алғашқы тасын қалауға Италия президенті Сандро Пертини қатысты. Өз кезегінде бұл көпшілік тарапынан Италияда исламның ресми танылуының алғышарты деп қабылданды. Қазіргі кезде Италияның Ислам мәдени орталығы елдегі ең ірі исламдық үйымдардың бірі болып табылады. Ол исламдық білім мен құндылықтарды дамытуды мақсат ете отыра мешіттерді, ислам оқу орындарын және мәдени орталықтарын басқарады.

Италиядағы тағы бір үйым Италиядағы Ислам қоғамдастықтары мен үйымдарының одағы “UCOII” (Unione delle comunità e organizzazioni islamiche in Italia) 1990 жылы қаңтарда Анконада құрылды. Оның аясы италиандық мұсылман-

дардың, сондай-ақ көптеген жеке бірлестіктерді (қазіргі үақытта саны 153) қамтиды. UCOII негізгі мақсаттары ретінде “итальяндық қоғамда жергілікті халықтың діни сенімдерін, өзіндік ерекшеліктерін және мәдени мұраларын құрметтей отырып, мұсылмандардың тиімді интеграциялауына ықпал ету” деп көрсетеді. Бұл үйым елдегі мұсылмандардың мұддесін қорғайтын негізгі орталық мекеме ретінде қызмет ету үшін мұсылман қауымы мен үкімет арасында келісімге қол қюоға бастамашылық танытты. Өз кезегінде бұл үйымның мемлекетпен келісімге келу арқылы өзге мұсылмандық үйымдарға ықпал етуге үмтілу ықтималдығын білдіреді.

Италиядагы мұсылмандардың қабылдануы

Италиядағы мұсылмандар өзге Англия, Германия сияқты Еуропа елдеріне қарағанда интеграциялық үрдістің төмен деңгейін көрсетеді. Бұған ең алдымен мұсылмандардың елге көші кеш басталуы мен саны айтарлықтай аз болуы себеп. 2002 жарияланған “The Situation of Muslims in Italy” (Италиядағы мұсылмандардың ахуалы) деген зерттеуде “Италия үкіметі соғы жылдары елдің жұмыс күшіне деген қажеттілігін қанағаттандыру үшін иммиграцияның маңыздылығын мойындағы және иммигранттардың интеграциясын жеңілдету үшін бірқатар оң шараларды қабылдады” деп тұжырымдайды. Яғни, Италия мұсылман иммигранттарын Италия қоғамына бейімдеу жұмысымен 2000-жылдары айналыса бастаған.

Бұл бағытта интеграция процесін жеңілдету және Үкіметке төзімділік, мәдениетаралық диалог және өзге де мәселелер бойынша консуль-

тативтік қолдау көрсету мақсатында құрылған Иммигранттарды интеграциялау жөніндегі Комиссия жұмыс істейді. Комиссия құрамына ғалымдар мен көші-қон жөніндегі сарапшылар, үкімет және ислами үйымдардың өкілдері кіреді.

Комиссияның негізгі міндеттерінің бірі – Италия Парламентіне мигранттарды интеграциялау саясатында ілгерілеуі мен тиімділігін көрсететін және мүмкін болатын түзетулерді ұсынады және жыл сайынғы есеп беру саналады. Мұндай комиссияның болуы Италияның интеграцияны ілгерілетуге, диалог құруға және иммигранттар қауымдастырының алдында тұрған мәселелерді шешуге деген үмтүлісін көрсетеді. Осындағы іргелі шараларға қарамастан елде исламофобиялық, көзқарастар мен мұсылмандардың интеграциялануы курделі мәселеге айналып отыр. Исламофобиялық стериотиптер негізінен радикалды үйымдардың қызметі негізінде қалыптасуда.

Қорытынды

Қорытындылай келе, Италиядағы ислам тарихы арабтар мен берберлер Сицилияда қоныстанған ортағасырлық кезеңнен басталады. Сицилия мұрасынан Ислам мәдениетінің, өнерінің және сәулетінің әсерін көруге болады. Алайда, 11 ғасырда Норман жауап алғымен мұсылмандық саяси биліктің құлдырады.

Мұсылмандардың Италияға қоныс аударуы Еуропаның басқа елдерімен салыстырғанда әлдеқайда кешірек, 1970-1980 жылдары мигранттар Солтүстік Африкадан, Таяу Шығыстан және Албаниядан көшу арқылы орын алды. Италиядағы мұсылмандардың санын нақты статистиканың болмауына байланысты анықтау қын, бірақ бағалаулар елде айтарлықтай мұсылман халқының бар екенін болжайды.

Италиядағы діндерді тану Үкімет пен діни қауымдастықтар арасындағы өзара келісімдерді

білдіреді. Алайда, исламдық діни бірлестіктерді ресми мойындауға негіз болатын және біріктіретін үйым жоқ. Дегенмен, ел ішінде жеке исламдық бірлестіктер мен үйымдар қызмет етеді.

Италияның Ислам мәдени орталығы, оның ішінде Римнің үлкен мешіті 1995 жылы ашылды және елдегі ең ірі исламдық үйымдардың бірі болып табылады. Ол исламдық білім мен құндылықтарды дамыту мақсатында мешіттерді, исламдық оқу орындарын және мәдени орталықтарды басқару мекемесі ретінде жұмыс жасайды. Тағы бір танымал үйым – 1990 жылы құрылған Италияның исламдық қауымдастықтар мен үйымдар одағы (UCOII). Оның құрамына көптеген жеке бірлестіктер кіреді.

Италиядағы мұсылмандардың интеграциясы ішінәра мұсылмандардың елге кеш қоныс аударуына және басқа еуропалық елдермен салыстырғанда халықтың аз болуына байланысты қындықтарға тап болды. Алайда, Италия үкіметі иммиграцияның маңыздылығын мойындағы және интеграцияны ілгерілету үшін бірқатар шаралар қабылдады. Иммигранттарды интеграциялау жөніндегі комиссия құрылды, оның құрамына сарапшылар, үкімет өкілдері және ислам үйымдарының мүшелері кіреді. Бұл комиссия Үкіметке консультативтік қолдау көрсетеді, Италия Парламентіне жыл сайынғы есептерді ұсынады және интеграциялық саясатты қүшету үшін ұсыныстар береді.

Осындағы бастамаларға қарамастан, исламофobia мен мұсылмандардың интеграциясы Италияда маңызды мәселе болып қала береді. Исламға қарсы стереотиптер мен көзқарастар көбінесе радикалды үйымдардың қызметіне негізделген. Италия үшін неғұрлым инклюзивті және толерантты қоғам құру үшін мұсылман қауымдастыры алдында тұрған мәселелерді интеграциялау мен диалогты дамыту маңызды.

Ғылымбек МАЖИЕВ,

«Нұр-Мұбарақ» Египет ислам мәдениеті университетінің докторанты

<https://kazislam.kz/europadaghy-musylmandar-italiya-elne-sholu/>

RELIGION MORE IMPORTANT TO FAITHFUL IN US THAN THOSE IN UK

TWICE as many Americans as people in the UK said in a survey that religion was very important in their lives.

The United States had the most people likely to rate religion as important, the survey found. It was carried out by Pew Research in the spring to research the attitudes of people in 23 high-income countries — including many in Europe, as well as Israel, Japan, South Korea, and Australia. Sweden and Japan had the fewest people for whom religion was important in their lives: five and eight per cent, respectively.

In the UK, 21 per cent of those questioned said that religion was very important to them, compared

with 41 per cent in the United States, 37 per cent in Greece, and 36 per cent in Israel. Citizens of Spain and Germany gave similar responses to participants in the UK.

Questions about how the US is perceived around the world, however, show that most people surveyed did not see the US as more religious than other wealthy nations. Only 23 per cent of those surveyed thought that the US was widely religious.

This is despite the fact that previous analysis carried out by Pew found that the US stands out in terms of religious commitment, as the only country with above average GDP per capita, and above average frequency of daily prayer.

Even in the US, however, religious commitment is declining, with a sharp rise in those identifying as atheist, agnostic, or “nothing in particular”, with projections suggesting that Christians may soon be outnumbered in the US by people not linked to a faith.

The latest census in the UK, last year found that, for the first time, less than half the population of England and Wales now describe themselves as Christian.

<https://www.churchtimes.co.uk/articles/2023/11-august/news/world/religion-more-important-to-faithful-in-us-than-those-in-uk>

IS THE FUTURE OF THE CHURCH TO BE FOUND IN AFRICA?

Five of the ten countries with the highest Mass attendance rates are African. The only seminaries filling up instead of emptying are African. It is also from Africa comes the resistance against the current that is driving so many Catholic Churches in the North towards the shores of blessing homosexual couples. In the Anglican Church of England, the issue has already caused a schism.

It will be interesting to follow the activity of the African bishops during the synod on synodality convened in Rome, particularly on this question. However, if the natural law is more ingrained among Africans, they have other difficulties related to tribalism. It is one of the wounds of the continent which does not spare Catholics.

It is very difficult, if not impossible, to appoint a bishop rejected in the name of this tribalism by part of his flock. The Pope was wearied by it several times.

In February 2023, Francis appointed John Hassam Koroma Bishop of Makemi in Sierra Leone, a diocese vacant since 2012. In fact, a bishop had been assigned to it, but he was never able to set foot there, and he was reassigned after three years. It took seven more years and two provisional administrators before a new bishop was found for and accepted in Makemi.

Some dioceses are still vacant due to tribal opposition. The most sensational case is that of

Ahiara in Nigeria. In December 2012, Peter Ebere Okpaleke was appointed bishop there, but he was kept from entering because he belonged to a rival subtribe. In 2017, the Pope summoned the protagonists to Rome, accused them of "destroying the Church," and ordered each priest of the diocese to send a letter of total submission within 30 days, failure to do so would trigger suspension "a divinis."

But that was not enough... the bishop would resign in 2018. The Pope will assigned him a new diocese in 2020, created expressly for him. And on August 27, 2022, he even made him cardinal. As for the diocese of Ahiara, it is still without a bishop.

An Article from La Civiltà Cattolica

In its June 3-17 issue, *La Civiltà Cattolica* published a lengthy interview between its director, Antonio Spadaro, and Christian Carlassare, the Bishop of Rumbek, South Sudan, who, after his appointment in 2021, "precisely on account of tribal enmities fell victim to an armed ambush by a priest and four laymen from the diocese."

South Sudan, which broke away from Muslim-majority Sudan in 2011 after more than two decades of civil war, is almost two-thirds Christian. But no sooner had they found themselves "free" than terrible divisions broke out between the 64 ethnic groups of the country, and especially between the two main tribes, the Dinka and the Nuer. Bishop Carlassare explains:

The individual, entirely subservient to the clan on which he depends

"A first element is violence, which emerges in a completely unexpected way and can reach incomprehensibly high levels without rousing indignation or condemnation. So there is a strong tendency toward group formation, seeking protection and security";

"The African proverb 'I am because we are,' as

beautiful as it is, also highlights a weakness. The individual, in fact, can survive only within his own group – family, clan, tribe – which provides security and distributive justice. This belonging comes before any other, even before the wider community and the state.”

“As a result, fidelity to the tradition and to the ethnic law of the tribe has priority over the civil law, indeed adopted by the nation but inspired by a philosophy of law that is completely foreign to the local mentality.”

“It is the family that defends its own member, before the state. So there is absolute loyalty to a close relative, whether right or wrong, justified or misguided, innocent or guilty. Tribal membership almost completely obscures the individual's identity and, since a person's identity is rooted in his collectivity, the other is always perceived as representing his ethnic group.”

A surplus military elite

“It is a matter of fact that the South Sudanese military elite is much too large. A country that has more generals than professors, it was said some time ago: a good 745 generals, a number that made South Sudan second only to Russia.”

“In addition to this, the country has many more recruits than it actually needs in the regular army and in many other militias. Moreover, the army suffers from the fact that each battalion answers in everything and for everything only to its own commander.”

- “Various reports show that there are far more Kalashnikov rifles in circulation outside the army

than inside it. Internal conflict has fostered a great proliferation of weapons in civilian hands as well.”

A country of refugees, to be rebuilt

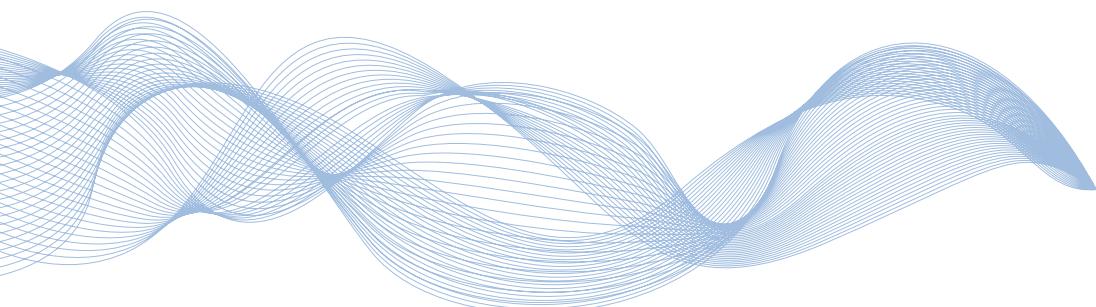
- “Despite the peace agreement, a third of the population of South Sudan is still in neighboring countries as refugees or displaced within the country itself. The national unity government has repeatedly invited people to come back home. But what does it mean to come home after almost ten years? Will there ever be a place that can be called ‘home’? Often the places of origin are now occupied by other groups, civilian or military. In others, those territories have become overgrown, and the villages would have to be rebuilt from scratch. In the case of the Nuer, their territories are submerged by water due to the extraordinary rise of the Nile. Going home is scary. There is insecurity, uncertainty, and poverty. There is in fact no work and no incentive to rebuild. So for many it is better to remain displaced and refugees.”

What future?

“The agreement between the parties is only a necessary first step to enter upon the road to peace. But the journey is long, and corruption and injustices make this path very strenuous. The Church is called to walk with the people carrying those burdens, and this will create communion.”

Is the future of the Church in Africa? The very realistic portrait of this tribalism which infects not only South Sudan but also a large part of Africa, and of Catholic Africa, shows that they seriously hamper the development of a fully healthy catholicity on the African continent.

<https://fsspx.news/en/news-events/news/future-church-be-found-africa-83543>

ДІНАРАЛЫҚ ДИАЛОГ ПРИНЦИПТЕРІ/ PRINCIPLES OF INTER-RELIGIOUS DIALOGUE

1

Диалог будет основываться на честности, толерантности, смиренности и взаимоуважении. Он подразумевает эффективное восприятие и познание, результатом чего должно быть совершение благих дел.

2

Диалог должен предполагать равноправие всех партнеров и создавать пространство для свободного выражения мнений, видений и убеждений, с учетом целостности каждой культуры, языка и традиции.

3

Диалог не должен быть нацелен на обращение в другую веру либо оскорбление собеседника другого вероисповедания, а также на демонстрацию превосходства одной религии над другими.

4

Диалогу не следует быть нацеленным на устранение различий, а скорее на познание и уважение их.

5

Диалог должен давать возможность участникам изложить суть своей веры честно и ясно.

6

Диалог помогает в избегании предрассудков и неправильного толкования других религий, таким образом, поощряя их лучшее познание и понимание. Он помогает предотвратить конфликты и использование насилия как средства уменьшения напряженности и разрешения спорных моментов.

7

Диалог предлагает путь к мирному сосуществованию и плодотворному сотрудничеству народов.

8

Диалог поощряет лучшее образование, он может также содействовать лучшему пониманию важности диалога средствами массовой информации и уменьшить риск религиозного экстремизма.

9

Межрелигиозный диалог может служить примером для других видов диалога, в особенности, социального и политического.

10

Диалог, проводимый в духе толерантности, подчеркивает, что все люди населяют одну и ту же планету. Это предполагает определенные общие ценности, такие как священность жизни, человеческое достоинство и целостность творения.

11

Диалог подчеркивает, что религия играет жизненную и конструктивную роль в обществе. Он содействует общему благу, признает важную роль хороших взаимоотношений между людьми, а также уважает особую роль государства в обществе.

12

Диалог, позволяющий извлечь пользу из лучших отношений между людьми различных религий и культур, является фундаментальной потребностью для будущих поколений.

ДӘСТҮР ЖӘНЕ ДІН/ TRADITIONS AND RELIGION

СҮНДЕТТЕУ

Бала туылып шілдехана берілгеннен кейін, отбасында басты әрі маңызды дәстүрлердің бірі ербаланы сұндеттеу болып табылады. Бұл аталмыш амалға түгел отбасы баса назар аударып, қобалжумен күтеді. Өйткені үл балаларын үлкен жігіт, атқа мінер, ер тізгінің ұстайтын азамат болатын шағының бірінші қадамы болып табылады.

Алыс-жақын туыстарын жинап үлкен дастархан жасап той өткізеді. Ес тоқтата бастаған балаңың өз өміріндегі ағайын-туыс ортасында өзіне деген ықыласты сезініп, құттықтаулар мен бата-тілекті қабылдайтын алғашқы тойы. Балаға нағашылары жағы «міне нағыз жігіт, атқа мінер болдың деп» дәрежесін асырып жылқы сыйлайтын болған.

Негізі сұндеттеудің тарихына келетін болсақ, тарихы терең болып келеді. Өйткені сұндеттеу б.з.д. Мысыр халықтарында орын алған, бұның дәлелі ретінде Каир мұражайында перғаун бейнесі мен ересектеу екі баланы сұндетке отырғызу рәсімі көрсетілген папирус суреттері болып табылады.

Сұндет – пайғамбарлардың амалы мен сөзіне қатысты қолданатын арнайы термин. Демек, бұл амал пайғамбарлардан бастау алады. Анығырақ айтқанда, пайғамбарлар атасы Ибраһимнен бастау алатын сұннет. Бала туылған алғашқы айдан бастап жасалатын амал. Алайда, балиғат жасына жетпей жатып та, кейде белгілі бір себептермен балиғат жасынан кейін де жасала беретін амал.

Еврейлер дәстүрінде де бұл амал орын алады. Жаңа туған баланы 1 апта ішінде сұндеттеу дәстүрі бар. Ислам мемлекеттерінде де бұл үрдіс сақталған.

Сұндет тойына қазақ ерекше мән берген. Өйткені, сұндетке отырғызылған бала ат жалын тартып мінуге қажет кезінде туған топырағын келген жаудан қорғауға даяр деп санаған. Сондықтан да көбіне сұндеттелген баланы атқа мінгізіп, көрімдігіне мал атап отырған.

Мал атауының да өзіндік сырты бар. Ұрымының түбірінде жақсылыққа жетелеу жатқаны анық. Ат жалын тартып мініп, көпшілік ортасында тұрған балаға келе жатқан кесір-кесаптты аталаған мал өзіне қаратып алады деген ырым, күні бүгінге дейін сақталып келеді.

Әлбетте, заманына қарай – көрімдігі. Бүгінде сұндет той үстінде малдың құнына татырлық ақшалай сый беріледі.

Ал сұндеттің медицинаға қатысы жайлы айтып өтетін болсақ, қазір әлем медицина сұндеттің денсаулыққа пайдасы жайлы айтып келеді.

Зәр жолы тар болғандықтан, мүшенің басын ұдайы ерекше тазалап отыруды талап етеді. Бұл балаға едәүір қолайсыздық тудырады. Есейгенде жыныс мүшесінің обыры сынды дөртке де шалдыруы ықтимал. Мұны медицина мәліметтері де растайды.

Медицина ғылымында сұндеттеуді - «циркумцизия» (лат. Circumcisio – дөңгелете кесу), ербаланың жыныс мүшесіндегі тері бөлшегін кесу арқылы жасалатын процедура. Американың медициналық ассоциациясының (American Medical Association AMA) сұндеттеудің несеп құық жолдарын сирек кездесетін қатерлі, жұқпалы аурулардан, инфекциядан қорғайтындығын мәлімдеуінен көруге болады.

ТҰСАУ КЕСЕР

Қазақ салт-дәстүрінде балаға қатысты жоралғылар өте көп, солардың ішіндегі маңыздылардың бірі тұсау кесу. Бала тәй-тәйлап қадам жасай бастағаннан кейн ата-анасы абырайлы, елге жақын, іске икемді, пысық, атақ дәнқы бар жүректеріне жақын адамға баланың тұсауын кестіреді.

Бауыржан Момышұлы атамыздың келіні Зейнеп Ахметова бір сұхбатында былай депті: «баланың тұсауын қартқа емес, жастарға кескізу керек. Жылдам жүріп, қадамы нық болып кетуі үшін. Қарт адам өзі қалшылдан жүргенде, оның өзіне көмек қажет». Жас адамға кескізіп тез жүріп кетуіне болжаған.

Бұл жоралғыдағы маңызды зат ол – тұсау кесер жібі. Тұсауын ала жіппен кесу - бала ешкімнің ала жібін аттамасын, ақ пен қараны ажыратса алатын, адал азamat болсын деген ниетпен кеседі. Сонымен қатар, малдың тоқ ішегімен және көк шөппен кесу де бар. Малдың тоқ ішегімен кесу себебі, бала бай, дәулетті азamat болсын деп ырымдауында. Сондай-ақ, бала шөптей

қаулап өссін, шөп сияқты көгеріп, көбейіп, көктесін, үрпақты болсын деп ырымдарап, тұсауын көк шөппен кеседі. Жіпті тұсау кесетін адам өзі дайындарап әкелу қажет.

Баланың тұсауын қайшымен емес, пышақпен кесу керек. Қазақ халқы қайшылануды жақсы ырымға баламайтындықтан, баланың тұсауын қайшымен кестірмеген. Сол себептен, ата-бабамыз “баланың өмірі қайшыланып қалмасын” деп, тұсауын қайшы емес, пышақпен кескен.

Тұсау кесілгенен кейін, екі жақтан жетектеп ақ жолмен жүргізіп, шашу шашылады. Сондай-ақ соңғы уақытта кілемнің үстіне кітап, қамшы, аспап секілді түрлі заттар қойып, балаға таңдату халық арасында кең таралған. Бала қайсысын таңдаса, сол салаға бет бүрады деп есептейді.

Ал баланың ата-анасы тұсау кесушіге кәдесін табысталап, арнайы «тұсау кесер» сыйлығын беріп, құрметті қонағы етеді.

Ал бұл салттың дінімізге қатыстылығын қайтын болсақ, бұл амал шариғатта қарастырылмаған. Бірақ-та бұл шариғатқа қайшы деген сөз емес, «әр бір амал ниетке байланысты» деген Мұхаммед пайғамбардың айтқаны бар. Атам қазақ қай уақытта болсын, амал жасар алдында Құдайға жалбарынып, тәуекел етеді. Бұл жерде де ала жіпті кесер кездे міндетті түрде «бісміллә» деп айтатын болған. Ниеті мен амалы жақсы пиғылда шығатын болса, мұндайға дін қарсы келмейді.

Қай салт-дәстүрлерді, жоралғыларды алатын болсақ та, тек жақсылыққа, ізгілікке пен адамның пайдасына келгендейтін, ғасырдан-ғасырға, үрпақтан-үрпаққа салт-дәстүрлеріміз жетіп, сақталып келеді.

